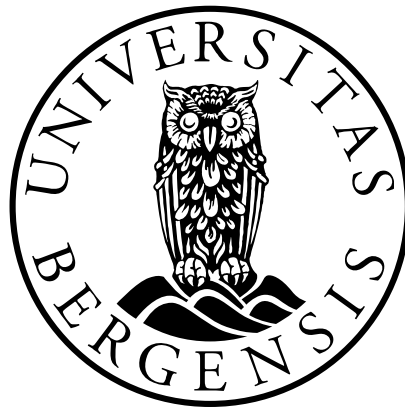

Profesjonelle idrettsutøvere og yrkesskader

*Særlig om det relative skadebegrepet og aksept
av risiko for skade.*

Kandidatnummer: 87

Antall ord: 14256

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2019

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Tema og problemstillinger	4
1.2 Bakgrunn og aktualitet	5
1.3 Metode og videre fremstilling.....	6
1.3.1 Avgrensninger	7
2. Rettskildebildet.....	7
2.1 Innledning.....	7
2.1.2 Yrkesskadeforsikringsloven	8
2.1.3 Folketrygdloven	9
2.1.4 Lovforarbeider.....	9
2.1.5. Rettspraksis	9
2.1.6. Juridisk teori.....	10
3. Erstatningsrettens formål og de sentrale hensyn	10
3.1 Innledning.....	10
3.2 Gjenopprettelseshensynet.....	11
3.3 Erstatningsrettens preventive funksjon	11
3.3.1 Allmennprevensjon	11
3.3.2 Individualprevensjon.....	12
4. De grunnleggende vilkårene i erstatningsretten.....	12
4.1 Innledning.....	12
4.2 Vilkårene	13
4.2.1 Ansvarsgrunnlag.....	13
4.2.2 Skade	13
4.2.3 Årsakssammenheng.....	14
5. Bedriftsvilkårene belyst for profesjonelle idrettsutøvere	16
5.1 Innledning.....	16
5.2 Arbeidstaker	16
5.3 «I arbeid»	19
5.4. «På arbeidsstedet»	19
5.5 «I arbeidstiden».....	21
5.6 Oppsummering	21
6. Det relative skade- og ulykkesbegrepet ved idrettsutøvelse	22
6.1 Innledning.....	22
6.2 Nærmere om det relative skadebegrepet.....	22
6.3 Folketrygdloven § 13-3	23

6.4	Harmonisering og relativisering av ulykkesbegrepene.....	25
6.5	Oppsummering	28
7.	Profesjonelle idrettsutøveres aksept av risiko for skade	29
7.1	Innledning.....	29
7.2	Aksept av risiko som rettslig begrep.....	29
7.3	Oppsummering	33
7.4	Vilkår for å avgi bindende aksept av risiko.....	34
7.4.1	Innledning.....	34
7.4.2	Kunnskapskravet	34
7.4.3	Skadelidtes valgmuligheter	36
7.4.4	Akseptens ytre grenser	37
7.4.5	Oppsummering	39
7.5	Profesjonelle idrettsutøveres aksept av yrkesrisiko	40
7.5.1	Innledning.....	40
7.5.2	Yrkesrisiko og arbeidsulykker.....	41
7.6	Oppsummering	43
8.	Medvirkning og lemping.....	44
8.1	Innledning.....	44
8.2	Skadelidtes medvirkning.....	44
8.3	Lemping av erstatningsansvar	45
8.4	Oppsummering	45
9.	Erstatningsutmålingen.....	46
9.1	Innledning.....	46
9.2	Hovedregelen – full erstatning.....	46
9.3	Standardisert erstatning for yrkesskader	47
9.4	Grunnleggende prinsipper for erstatningsutmålingen.....	49
9.4.1	Innledning.....	49
9.4.2	Berikelsesfradrag.....	49
9.4.3	Supplementsprinsippet	50
10.	Stønadsordninger i folketrygdloven	50
10.1	Innledning.....	50
10.2	Sykepengene.....	51
10.3	Arbeidsavklaringspenge.....	52
10.4	Uføretrygd	52
10.5	Menerstatning.....	53
10.6	Oppsummering	54
	Litteraturregister.....	55

1. Innledning

1.1 Tema og problemstillinger

Temaet for avhandlingen er lovbaserte erstatningsordninger for profesjonelle idrettsutøvere som pådrar seg skader under utøvelse av sin idrett.

På nærmere vilkår kan profesjonelle idrettsutøvere klassifiseres som arbeidstakere, og gjøre krav på vernet som gis gjennom yrkesskedeforsikringsloven.

Hovedproblemstillingen for avhandlingen er hvilke idrettsutøvere som kan klassifiseres som arbeidstakere, og dermed kan søke dekning under gjeldende lovgivning for yrkesskader. Som jeg senere vil komme tilbake til, gjelder kun erstatningsordningene i yrkesskedeforsikringsloven for «*arbeidstakere hos arbeidsgivere i riket*», jfr. § 1 i lov av 16.06.1989 nr. 65 om yrkesskedeforsikring (yforsl.).

Hovedproblemstillingen fordrer en redegjørelse av de grunnleggende vilkår for etablering av erstatningsansvar. Videre må «bedriftsvilkårene» være oppfylt for at en skade skal klassifiseres som yrkesskade. Vilkårene fastslår at den erstatningsbetingende personskaden må være oppstått på arbeidsstedet, i arbeidstiden og under utøvelse av arbeidet.

En underproblemstilling er å klargjøre innholdet i det relative skadebegrepet, og vurdere hvilken betydning begrepet har for å anse idrettsskader som yrkesskader. Begrepet har i nyere rettspraksis vært målestokk for når en erstatningsbetingende skade har inntruffet ved utøvelse av idrett og sport. Et særpreg ved idrett er økt risikoen for personskade. Det har medført at det legges til grunn en høyere terskel for hva som regnes som en erstatningsbetingende skade. Dette på grunn av at de som deltar i idrett har akseptert en viss risiko for personskade, samt at skader inntreffer hyppigere her enn i mange andre yrker.

Aksept av risiko som juridisk begrep er omdiskutert i teorien, men vektlegges innen idrett og sport. Avhandlingen skal klargjøre hva som kreves av aksepten for å være bindende, og

hvilken betydning den får for fastlegging av ansvargrunnlaget og eventuell utmåling av erstatning.

Avslutningsvis vil jeg kort redegjøre for erstatningsutmålingen ved yrkesskader.

1.2 Bakgrunn og aktualitet

Samfunnet ønsker å legge til rette for at alle skal kunne utøve idrett og fysisk aktivitet, med de positive effekter det har for folkehelsen.

Idrett og toppidrett engasjerer mange, både utøvere, støtteapparat, sponsorer med mer. Fysisk aktivitet og idrett bidrar også til å spre gode verdier i samfunnet. Toppidrettsutøvere er forbilder for mange. Videreføring av gode verdier om fysisk aktivitet er viktig for å skape interesse hos kommende generasjoner.

Idrettsutøvelse har økende popularitet i Norge. Statistikk fra Norges Idrettsforbund fra 2017 viser at antallet medlemmer har økt med 81.361 siden 2012.¹ Aktivitetstallet, antallet *«medlemmer som regelmessig deltar i organisert aktivitet i regi av idrettslaget, eller representerer idrettslaget i idrettskonkurranser eller lignende»*² har også steget siden 2012.

Økt engasjement innen idrett og fysisk aktivitet, medfører at det er flere mennesker som inngir seg med en risiko for personskade tilknyttet idrett.

Statistikk fra Helsedirektoratet for 2017 om personskader, viser at av alle skadeårsaker som er meldt til Norsk pasientregister, ett av Norges sentrale helseregistre, ble det under skadested *«Sports- og idrettsområde»* registrert 23.053 skadetilfeller, tilsvarende 15% av alle skadetilfellene.³ Dette er den tredje største skadeårsaken i registeret, og en økning fra 2012, da det ble registrert 12.307 skadetilfeller.⁴ Det fremkommer av samme skadestatistikk at skadestedene med flest registrerte personskader er *«Bolig, boligområde»* og *«Vei, gate, fortau, gang- og sykkelvei»*, respektivt. Statistikken viser økning i både antall medlemmer i Norges Idrettsforbund, og antall registrerte skader innen *«sports- og idrettsområde»*.

---

¹ Norges Idrettsforbund, 2017

² Norges Idrettsforbund, 2017

³ Håndlykken og Støver, 2018

⁴ Aronsen, Haaheim og Støver, 2013

Det er i media stort fokus på idrettsskader i blant annet ishockey. Jarlsbo i VG skrev en artikkel om hjernerystelser som en ny «epidemi» i norsk ishockey. Han presenterer statistikk fra Norges ishockeyforbund hvor det fremkommer: «I årene 2017 til 2018 ble (...) registrert 42 hodeskader, pluss 16 «hals/nakke». Fra 2013 til 2018 er antall skader «hode» 135, pluss «hode/ansikt, uspesifisert» 8».⁵ Det har de senere årene vært flere tilfeller av spillere i norsk toppdivisjon i ishockey, «GET-ligaen», som har avsluttet karrieren på grunn av alvorlige eller gjentatte hodeskader. En av årsakene til det økende antallet hjernerystelser er at hastigheten i spillet har økt. Jarlsbo skriver at det også er et visst innslag av tilfeldigheter som fører til skadene.⁶

Det økende antall alvorlige skader i ishockey er bakgrunnen for temaet i avhandlingen. Idrettsutøvere har generelt kortere karrierer ettersom mange «legger opp» i en alder av omlag 40 år. Det gir 20-25 «yrkesaktive» år, som går på bekostning av muligheter til å ta utdanning eller annet som kan sikre en jobb også etter endt idrettskarriere.

Hvis en profesjonell idrettsutøver tvinges til å legge opp i en alder av 23 år på grunn av en alvorlig hodeskade, vil det ha betydning for hans fremtidige økonomiske situasjon. Da er det nødvendig med kjennskap til forsikrings- og erstatningsordninger for at skadelidte skal få økonomisk bistand og utsikter til en best mulig livsutfoldelse.

Mitt inntrykk er, etter å ha snakket med flere idrettsutøvere som bedriver toppidrett i Norge, at kunnskap om og benyttelse av individuelle forsikringsordninger, samt lovbaserte erstatningsordninger er begrenset. Idrettsutøverne tilbys som regel tilleggsforsikringer til grunnforsikringene fra sitt idrettsforbund, men de har ikke fått opplysninger om erstatnings- og stønadsordninger.

1.3 Metode og videre fremstilling

Jeg vil nå gå nærmere inn på hvilke idrettsskader, personskader, som brudd-, muskel-, hodeskader m.m., som kan klassifiseres som yrkesskader. Dersom det dreier seg om en yrkesskade, kan en profesjonell idrettsutøver ha krav på yrkesskadeerstatning. Jeg vil redegjøre for utvalgte forhold med betydning for etablering av erstatningsrettslig

---

⁵ Jarlsbo, 2019

⁶ Jarlsbo, 2019

ansvarsgrunnlag og erstatningsutmåling. Fremstillingen følger alminnelig juridisk metode, med de føringer dette gir for bruk og vekting av rettskilder mv.

Avhandlingens første del inneholder en redegjørelse av relevante rettskilder som skal belyse problemstillingene. De sentrale lovene er yrkesskedeforsikringsloven og folketrygdloven.

For å danne grunnlaget for drøftelse av problemstillingene vil den neste delen av avhandlingen redegjøre for de grunnleggende vilkårene i erstatningsretten og spesialvilkårene for yrkesskader, «bedriftsvilkårene». Dernest, en vurdering av hvilke idrettsutøvere som er arbeidstakere, og gjøre krav på det erstatningsrettslige vernet som følger av yrkesskedeforsikringsloven og folketrygdloven.

Det vil til enkelte punkter bli trukket inn utenlandsk rett for å sette norsk lovgivning i et internasjonalt perspektiv.

1.3.1 Avgrensninger

Avhandlingen er begrenset til å omhandle profesjonelle idrettsutøvere. Dette er idrettsutøvere som presterer på et høyere nivå, nasjonalt eller internasjonalt, enn hobbyutøvere og mosjonister. En sentral forskjell er at profesjonelle idrettsutøvere får betalt fra et forbund eller en klubb for sitt virke som idrettsutøver.

Skader påført «lisensspillere», spillere som deltar i organisert lagidrett på et lavere nivå i divisjonsspill, faller utenfor denne avhandlingens tema. Dette på grunn av at lisensspillere som oftest ikke har en klar arbeidskontrakt med den klubben de spiller for. Dette er tilfelle for spillere i lavere divisjoner i norsk ishockey.

2. Rettskildebildet

2.1 Innledning

Hovedformålet med de nasjonale velferdsordningene er tilstrekkelig erstatning for yrkesskader som en arbeidstaker har pådratt seg under arbeid. Dette er ansett som så sentralt at vernet er gitt gjennom lov, med sanksjonsmuligheter dersom de lovpålagte pliktene ikke

etterleves. Et eksempel på dette er arbeidsgiverens straffesanksjonerte plikt til å sørge for yrkesskadeforsikring for sine arbeidstakere jfr. yrkesskadeforsikringsloven § 19 jfr. § 3.

Dette medfører at de sentrale bestemmelsene på området for avhandlingen er gitt gjennom lov. Det er imidlertid begrenset med praksis fra de alminnelige, høyere domstolene. Dette gjør at det er nødvendig å se hen til praksis fra spesialdomstoler, som Trygderetten, for etablert praksis.

2.1.2 Yrkesskadeforsikringsloven

Vilkårene for å kreve personskade dekket som yrkesskade fremgår av lov av 16.06.1989, nr. 65 om yrkesskadeforsikring, (yforsl.) Denne loven gir arbeidsgivere en straffesanksjonert plikt til å opprette forsikring for sine arbeidstakere. Loven gir også spesialvilkår for dekning av yrkesskader. De skadene som er omfattet av lovgivningen er skader og sykdommer som arbeidstaker blir påført under utføring av sitt arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden. Dette er de såkalte «bedriftsvilkårene». Det vil bli nærmere redegjort for disse vilkårene senere i avhandlingen.

2.1.2.1 Forsikringsplikten og andre dekningsformer

Arbeidsgivere i idrettsklubber eller idrettsforbund som ansetter profesjonelle idrettsutøvere har jfr. yforsl. § 3, plikt til å opprette forsikringer for de ansatte idrettsutøverne.

Forsikringsdekningen er inntatt i de fleste standardkontrakter som utøverne signerer ved opprettelse av arbeidsforholdet. I tillegg til de forsikringer som tegnes av klubb eller forbund kan idrettsutøverne selv opprette egne forsikringsavtaler med dekning som strekker seg utover minstekravet som fremkommer av yrkesskadeforsikringsloven.

Yrkesskadeforsikring er en ansvarsforsikring for arbeidsgiver, jfr. yforsl. § 4, 3. ledd. Forsikringen skal dekke økonomisk tap for forsikringstakeren. Arbeidsgiveren er ikke personlig ansvarlig for skadetilfellene som faller inn under loven. Videre er lovgivningen i yrkesskadeforsikringsloven preseptorisk, hvilket betyr at avtaler til arbeidstakers ugunst sammenliknet med lovens minstekrav ikke er gyldige, jfr. yforsl. § 16.

2.1.3 Folketrygdloven

Lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd, (ftrl.) er den sentrale loven innen trygderetten, og gir etter formålsbestemmelsen i § 1-1 medlemmer i trygden rett til en rekke ytelser med det formål å gi «økonomisk trygghet ved å sikre inntekt og kompensere for særlige utgifter ved arbeidsløshet.»

På nærmere vilkår har idrettsutøvere som er arbeidstakere og som skades under utøvelse av sin idrett, ved for eksempel trening eller konkurranse, krav på ordinære ytelser som sykepenger.

Særreglene om yrkesskadedekningen følger av folketrygdlovens kapittel 13, spesielt §§ 13-3 og 13-4. De øvrige bestemmelsene i kapittel 13 gir hvilket skadetidspunkt som skal legges til grunn, og nærmere avgrensninger av hvilke personer som er arbeidstakere og dekket under folketrygdslovens yrkesskadedekning.

2.1.4 Lovforarbeider

Til begge de ovennevnte lover er det blant annet sentrale presiseringer som fremkommer av både de offentlige utredningene (NOU) og proposisjonene. Forarbeidene gir sentrale tolkningsmomenter, som deler av forståelsen i avhandlingen vil bygge på.

Viktigst er NOU 1990:20 om forenklet folketrygdlov, NOU 1972:2 om erstatning ved yrkesskade, og Ot.Prp.nr. 29 (1995-96) om ny lov om folketrygd.

For yrkesskadeforsikringsloven er det blant annet NOU 1988:6, Ot.Prp.nr. 44 (1988-89) og NOU 2004:3 om erstatning og trygd ved yrkesskader.

2.1.5. Rettspraksis

Antallet dommer fra Høyesterett som er aktuelle for problemstillingene i avhandlingen, er få. Inkluderes praksis fra nemnder som Finansklagenemnda Person, og spesialdomstoler som Trygderetten, øker antallet relevante avgjørelser noe.

Sparsomt materiale fra domstolene representerer en av utfordringene ved avhandlingen. Det vil kreve analyse og sammenlikning av praksis fra lavere instanser og spesialdomstoler for å finne frem til praksis på området.

«Fotballdommen» i Rt-2006-1642, som jeg kommer tilbake til senere, er sentral på dette området. Senere praksis på området for idrettsskader og yrkesskader refererer ofte til denne avgjørelsen.

2.1.6. Juridisk teori

Temaet idrett og jus er behandlet av flere i juridisk teori. Særlig er boken «Idrett og juss» av Gunnar-Martin Kjenner sentral, med flere relevante sammenstillinger av gjeldende rett på området. Det er videre publisert flere artikler om temaer som inngår i avhandlingen, blant annet i Tidsskrift for Erstatningsrett og Jussens Venner.

3. Erstatningsrettens formål og de sentrale hensyn

3.1 Innledning

Erstatningsreglene skal ivareta visse grunnleggende interesser i samfunnet, og sørge for et system av sanksjoner som kan tre inn når en interesse eller person er påført en skade eller et tap. Således tjener erstatningsreglene som et ris bak speilet. Bryter man loven, kan man bli nødt til å svare erstatning til den skadelidte, eventuelt kan man ilegges strafferettslige sanksjoner, som bøter eller fengselsstraff.

Erstatningsreglene utgjør en viktig del av sanksjonssystemet i norsk rett, og effektiviserer vern av ulike samfunnsinteresser.

Erstatningsreglene er begrunnet med to hovedhensyn: gjenopprettelses- og prevensjonshensynet.

3.2 Gjenopprettelseshensynet

Erstatningsreglene skal reparere den skade som har inntruffet og bringe balanse i forholdet mellom skadevolder og skadelidte. Dette gjøres ved å tilkjenne skadelidte et økonomisk beløp i erstatning. Erstatningsutmålingen har flere veiledende prinsipper, som blant annet prinsippet om full erstatning for den aktuelle skaden. Skadelidte skal stilles i en slik posisjon som om skaden ikke hadde inntruffet, så langt det lar seg gjøre ved utmåling av pengebeløp.

Prinsippet om utmåling av full erstatning er særlig viktig ved de alvorlige personskadene, hvor skadelidte får høy invaliditetsgrad etter skadehendelsen. Da er erstatningen viktig for å blant annet kunne sikre midler til bruk av støttefunksjoner som bidrar til best mulig livsutfoldelse for den skadelidte.

Ett relevant spørsmål er hvem av skadevolder og skadelidte er nærmest til å bære risiko for den skadevoldende handlingen? Den herskende tankegangen i norsk erstatningsrett er at skadevolder må stå ansvarlig for skaden eller tapet han har påført skadelidte, og dermed er erstatningsansvarlig.

Tankene om risikofordeling og tapsoverføring er begrunnet i rimelighets- og rettferdighetsbetraktninger. Dette tilsier at det er rimelig og rettferdig at skadevolder skal pålegges ansvar for sin skadevoldende handling.

3.3 Erstatningsrettens preventive funksjon

3.3.1 Allmennprevensjon

Tanken er at *«en regel om erstatningsplikt motiverer potensielle skadevoldere til å unngå å volde skade»*.⁷ Synspunktet er stadfestet gjennom langvarig rettspraksis. Målet er at forestillingen om en eventuell erstatningsplikt etter å ha påført en annen en skade eller et tap, skal få mennesker til å tenke seg om før de utfører den eventuelle handlingen.

---

⁷ Lødrup (2006) s.84.

Allmennprevensjon gjøres gjeldende gjennom blant annet objektivt ansvar. Det betyr at erstatningsansvar kan pålegges skadevolder uten hensyn til utvist skyld, og er et alternativt ansvarsgrunnlag til culpaansvaret. Objektivt ansvar er ofte knyttet til livsområder med særlig stor fare for skade. Et eksempel på lovfestet objektivt ansvar er bilansvarsloven, hvor en på nærmere vilkår kan bli erstatningsansvarlig for skade gjort av egen bil.

Videre er det sentralt å vurdere hvem av skadelidte eller skadevolder som har det beste utgangspunktet for å bære tapet, eller fordele det på flere ved å tegne forsikring for den aktuelle skadehendelsen. Dette er pulveringseringshensynet, og tilsier at den av partene som har «best» mulighet til å bære skaden kan rimeligere pålegges ansvaret.

3.3.2 Individualprevensjon

Det andre elementet i de preventive hensyn i erstatningsretten er en tanke om at den som har betalt erstatning én gang, anstrenger seg for å unngå å betale erstatning flere ganger. Dette er et preventivt virkemiddel lovgiver ønsker skal gjøres gjeldende på individuelt plan, mot den enkelte borger.

4. De grunnleggende vilkårene i erstatningsretten

4.1 Innledning

Det er ikke gitt særregler for erstatning for idrettsskader som yrkesskader. De samme grunnleggende vilkår gjelder for utmåling av slik erstatning som for erstatning generelt.

Det er tre grunnleggende vilkårene for erstatning. For det første må det foreligge et ansvarsgrunnlag. Dernest må det dreie seg om en erstatningsbetingende skade, og for det tredje må det foreligge en adekvat årsakssammenheng mellom den aktuelle skadevoldende handlingen og skaden. Vilråene er kumulative.

4.2 Vilkårene

4.2.1 Ansvarsgrunnlag

Vilkåret om ansvarsgrunnlag er tilknyttet det rettslige grunnlaget for erstatningsansvaret. Det er krav om hjemmel for plassering av erstatningsansvaret for at skadelidte skal kunne fremme et krav om erstatning mot et ansvarssubjekt. Det alminnelige ansvarsgrunnlaget innen erstatningsretten er culpaansvaret, og er basert på et ansvar for utvist skyld hos skadevolder.

Culpanormen er hovedregelen, og unntak fra denne krever hjemmel i lov. Slik hjemmel finnes blant annet i yrkesskedeforsikringsloven, som innehar bestemmelsene om erstatning for yrkesskader. Yrkesskadeansvaret er objektivt, jfr. yforsl § 3.

4.2.2 Skade

For å kunne kreve erstatning, må skadelidte være påført en erstatningsrettslig relevant skade. Primært skilles det mellom person- og tingsskader, og andre formuesskader med særskilt rene formuestap.

For person- og tingsskader er det tale om for eksempel fysisk skade eller krenkelser av enten personer, dyr eller fast eiendom. Psykisk personskade omfattes også.

Formuesskader defineres som en skade som *«rammer skadelidte uten at han samtidig er påført en person- eller tingsskade – tapet refererer seg til hans økonomiske stilling i sin alminnelighet»*.⁸ I disse tilfellene er det tale om rene økonomiske tap, som for eksempel tapt egenkapital etter et svært klanderverdig og feilaktig investeringsråd fra en bankmedarbeider.

Det skilles også mellom økonomisk og ikke-økonomisk tap i denne vurderingen.

Et første spørsmål for hvorvidt det foreligger en erstatningsbetingende skade, er at den aktuelle skaden er en *«vernet interesse»*.⁹ Problemstillingen er om den aktuelle skaden overhodet nyter erstatningsrettslig vern. Slik vern kan være gitt ved lov, eksempelvis § 3-1 i

---

⁸ Lødrup (2006) s.33.

⁹ Kjelland (2016) s.34.

lov om skadeserstatning (skadeserstatningsloven, skl.). Bestemmelsen gjelder personskader, og gir den skadelidte et sterkt erstatningsrettslig vern. Tilsvarende vern for formuesskadene etableres av skl. § 4-1.

Det andre spørsmålet som må besvares er hvorvidt «*det kan kreves erstatning for skaden på den aktuelle (vernede) interessen*». ¹⁰ Relevant for denne vurderingen er regler for årsakssammenheng og adekvans.

Svaret følger av en konkret vurdering om hvorvidt skaden er erstatningsbetingende. Vurderingen har en glidende overgang til kravet om årsakssammenheng mellom den skadevoldende handling eller unnlattelse og skaden som skadelidte krever erstatning for.

4.2.3 Årsakssammenheng

Vilkåret om årsakssammenheng er et spørsmål om det foreligger en adekvat, tilstrekkelig kvalifisert og nær, årsakssammenheng mellom skadevolders handling og det økonomiske tapet. Vilkåret er bindeledd mellom ansvarsgrunnlaget og det tapet som er påført av den skadevoldende handlingen.

Krav om årsakssammenheng er formulert i folketrygdloven §§ 13-3, 13-4 og 12-18. Tilsvarende bestemmelser er gitt i yrkesskadeforsikringsloven §§ 10 og 11, hvor det fremgår at det kun er skader som er påført i arbeidstiden eller forårsaket av en arbeidsulykke som kan gi krav på erstatning. Vilkåret må sees i sammenheng med de to andre vilkårene, og «binder» sammen den erstatningsrettslige årsakskjeden. Det må være en hendelse som har inntruffet i arbeidstiden, som har ført til skaden. Dersom skaden kan knyttes til en hendelse med skadelidte i hans arbeid, kan det være en skade som fordrer utbetaling av erstatning.

Kravet om årsakssammenheng oppstiller ytterligere to vilkår. Det må være faktisk årsakssammenheng mellom den skadevoldende handling, og den skade eller det tap som har oppstått. Dette vilkåret er i juridisk teori formulert som et spørsmål om hvorvidt den aktuelle skaden kan oppstå dersom man tenker seg at den skadevoldende handlingen ikke skjedde, og er et uttrykk for betingelseslæren. Det betyr at en handling eller unnlattelse er nødvendig

---

¹⁰ Kjelland (2016) s.34

betingelse for at skaden skal oppstå. Det er også mulig å ha flere samvirkende årsaker til en skadevoldende hendelse. Dersom det er tilfellet, vil det måtte foretas en vurdering av hvilke hendelser som er «*nødvendige skadebetingelser*».¹¹

Dersom en fotballspiller blir påført en mindre skade i ett ben tidlig i en kamp som følge av en duell med en motspiller, og må ut på sidelinjen for medisinsk behandling, er dette sett på som ett skadetilfelle. Spilleren kommer ut på banen igjen, men på grunn av en kraftfull takling senere i kampen blir vedkommende påført et brudd i ankelen på det andre benet. Dette anses som to forskjellige skadehendelser. Hvor den første situasjonen kan sies å være en vanlig følge av en takling i spillets gang og således ikke kan tillegges erstatningsansvar, kan det pålegges erstatningsansvar for den andre taklingen som førte til ankelbruddet, dersom de andre vilkårene er oppfylt.

Her er det imidlertid forskjeller på reglene i folketrygdloven og yrkesskedeforsikringsloven. Folketrygdloven baserer sitt årsakskrav på hovedårsakslæren, med en fordelingslære. Dette fremkommer av «*ftrl. §13-3, tolket i lys av rettspraksis*».¹² Hovedårsak betyr «*at minst 50% av årsaksbidraget må stamme fra arbeidet*»¹³ i saker som gjelder yrkesskader. Bruk av fordelingslæren medfører at «*trygden hefter for samme forholdsmessige andel som årsaksbidraget. Hvis årsaksbidraget er 30%, regnes sykdommen som 30% yrkesskade.*»¹⁴ Dette innebærer at skadelidtes tap skal fordeles på de ansvarlige etter hvilket årsaksbidrag de har gitt til skaden. Fordelingslæren gjør seg kun gjeldende dersom årsaksbidraget er under 50%.

For yrkesskedeforsikringsloven gjelder betingelseslæren. Vurderingen er da om den skadevoldende hendelse er en nødvendig betingelse for at en skade skal oppstå. Spørsmålet er om skaden ville skjedd dersom en handling tenkes borte.

Det andre vilkåret er at den antatte årsakssammenhengen må være påregnelig eller adekvat. I disse to begrepene ligger det at skaden må være en sannsynlig, eller «*naturlig*» følge av den skadevoldende handlingen.

---

¹¹ Kjelland (2016) s.251.

¹² Kjelland (2014)

¹³ Aasen og Strandberg (2013) s. 153.

¹⁴ Aasen og Strandberg (2013) s. 153.

Adekvansvurderingen uttrykker hvor grensen skal gå for hvilke skader det kan kreves erstatning for. Skadelidte kan ha flere skader som ikke er forårsaket av den skadevoldende handlingen, og skadevolder kan ikke holdes «ansvarlig for alle de tap som skade kan føre med seg. (...) Det er bare de «adekvate» følger av handlingen som betinger erstatning.»¹⁵ Eksempelvis vil ikke skadelidte kunne kreve erstatning for en gammel nakkeskade dersom han etter en skiulykke faller og brekker benet på grunn av dårlig merking av en farlig løype i et alpinanlegg.

5. Bedriftsvilkårene belyst for profesjonelle idrettsutøvere

5.1 Innledning

Det gjelder særvilkår for tilkjennelse av erstatning som følge av en yrkesskade. Dette er «bedriftsvilkårene» jfr. folketrygdloven § 13-6 og yforsl. § 11.

5.2 Arbeidstaker

Det første «bedriftsvilkåret» fremgår av ftrl. § 13-6, som henviser til samme lovs § 1-8, for definisjon av arbeidstakerbegrepet. Arbeidstaker er generelt definert som «*enhver som arbeider i en annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse.*» Ordlyden tilsier at det er byttet av arbeidstakerens arbeidskraft mot den økonomiske godtgjørelsen han får for arbeidet, som er det sentrale i definisjonen. Til dette følger krav om en avtale eller liknende som etablerer et forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, med presisering av arbeidsoppgaver og vederlag.

Det er lagt til grunn i forarbeidene til yrkesskadeforskringsloven at arbeidstakerbegrepet skal forstås på samme måte i yrkesskadeforskringsloven som i folketrygdloven.¹⁶ Det samme

---

¹⁵ Lødrup (2006) s. 37.

¹⁶ Ot.Prp.nr.44 (1988-1989) s. 89

gjelder for skl. § 2-1.¹⁷ Dette er også lagt til grunn i juridisk teori, hvor det fremholdes at begrepene «er i det alt vesentlige de samme som etter skl. § 2-1»¹⁸

Selv om det må være en avtale eller liknende som grunnlag for rettigheter og plikter i arbeidsgiver-arbeidstaker-forholdet, kreves det ikke at «ansettelsesforholdet er fast. Midlertidig ansettelse og åremålsansettelse (engasjement) gir også status som arbeidstaker.»¹⁹ Det er heller ikke av betydning om arbeidstakeren mottar vederlag for sitt arbeid.

For profesjonelle idrettsutøvere, og hvorvidt de er ansatt i en klubb eller en idrettsforening, stiller spørsmålet om vederlag for utført arbeid seg noe annerledes.

På grunn av arbeidsforholdets spesielle karakter, har spørsmålet om hvilke idrettsutøvere som er arbeidstakere i lovens forstand vært til behandling i domstolene flere ganger.

En relevant dom er LA-2017-99503, «Welmax-dommen», fra Agder lagmannsrett. Saken gjaldt krav om utbetaling fra yrkesskadeforsikringen etter en ulykke i et båtrace med høyhastighetsbåter av typen «Class 1». I en VM-runde kom mannskapet i den norskeide båten «Welmax» ut for en alvorlig ulykke som førte til at den ene føreren døde, og den andre ble alvorlig skadet. Ett av spørsmålene retten tok stilling til var om den overlevende båtføreren var ansatt som «profesjonell idrettsutøver» av båtieren, et norsk selskap som leverer industriutstyr.

Lagmannsretten konkluderte med at skadelidte ikke var ansatt som profesjonell idrettsutøver hos eieren av båten. Konklusjonen var basert på rettens vurdering av skadelidtes engasjement med båtieren. Retten vektla at det for skadelidte kun dreide seg om kostnadsdekning for reise, kost og losji i forbindelse med båtracet, og ikke om utbetaling av lønn.

Etter rettens syn var skadelidtes engasjement begrenset ved at «Det ble inngått avtale om at A personlig skulle delta på ett enkeltstående båtrace i Gabon i Afrika. Rollen til A skulle være

---

¹⁷ Ot.Prp.nr.44 (1988-1989) s. 88

¹⁸ Lødrup (2006) s. 191

¹⁹ Lødrup (2006) s. 149

trottellmann under selve båtracet.»²⁰ Retten la til grunn at engasjementet var på hobbybasis, og skadelidte hadde ingen tilknytning til selskapet og båteieren utover dette båtracet. Retten kom frem til at skadelidte ikke har krav på yrkesskadedekning gjennom selskapets forsikringer.

Av dommen kan det leses at det gjelder særvilkår for profesjonelle idrettsutøvere som arbeidstakere. Hvorvidt en idrettsutøver er å anse som arbeidstaker hos et idrettslag eller en forening vil avhenge av en helhetsvurdering hvor det er sentralt om han får utbetalt lønn for sitt engasjement i klubben, og om engasjementet har en viss varighet. Andre momenter er om arbeidsgiveren har instruksjonsmyndighet overfor idrettsutøveren og om det er inngått en skriftlig avtale om engasjementet.

Tilsvarende problemstilling har vært drøftet i sak gjengitt i HR-1992-228-K. Saken gjaldt en håndballspiller som hadde inngått en arbeidskontrakt med en idrettsforening som profesjonell håndballspiller. Spilleren skulle også være trener for et jentelag. Arbeidskontrakten var inngått for to år, men spilleren ble sagt opp etter ett år. I følge idrettsforeningen var det kun spillerkontrakten som ble sagt opp, og ikke trenerkontrakten, med den følge at saksøker hadde ett år igjen av sitt engasjement som trener.

Spørsmålet for Høyesteretts kjæremålsutvalg var blant annet om de to stillingene måtte sees under ett og at oppsigelsen, dersom gyldig, gjaldt begge engasjement i klubben.

Som i «Welmax-dommen» drøftet kjæremålsutvalget om spillerens inntektskilde var engasjementet i klubben. Kjæremålsutvalget konkluderte med at arbeidskontraktens bestemmelser om lønn, og det forhold at spilleren stilte sin arbeidskraft til disposisjon mot betaling, medførte at spilleren var å oppfatte som arbeidstaker og at kontrakten måtte sees under ett.

Som i de to ovennevnte dommer viser, er det sentralt at idrettsutøveren mottar lønn for at vedkommende stiller sin arbeidskraft til disposisjon for sin arbeidsgiver som er et idrettslag eller en -forening. Det må være tale om en utbetaling av lønn, og ikke bare dekning av kostnader i forbindelse med reise o.l. Idrettsutøverens engasjement i klubben må være av en

---

²⁰ LA-2017-99503

viss varighet, og arbeidsgiveren må ha instruksjonsmyndighet overfor idrettsutøveren. I dommene er det også vektlagt hvorvidt det foreligger skriftlige avtaler som regulerer forhold særskilt for profesjonelle idrettsutøvere.

5.3 «I arbeid»

Det neste bedriftsvilkåret er at skaden må ha oppstått mens arbeidstaker er «i arbeid». Vilkåret fremgår av yforsl. § 10 og ftrl. § 13-6. Det er lagt til grunn i forarbeidene at dette vilkåret skal forstås på samme måte i begge lover.

Etter ordlyden må skaden oppstå mens arbeidstakeren utøver sitt arbeid. Eksempelvis vil ikke en snekker kunne kreve yrkesskadedekning for en skade han pådrar seg dersom han kutter av seg fingeren når han jobber privat. For idrettsutøvere vil «i arbeid» typisk være i kamp eller på organisert trening.

Vilkåret ble problematisert i TRR-2011-556. Saken gjaldt en profesjonell fotballspiller som fikk en kneskade under squashtrening, som alternativ treningsform. Ett av spørsmålene for Trygderetten var om alternative treningsformer er å anse som utøvelse av idrettsutøverens yrke.

Retten fant at det hadde *«forekommet en ekstraordinær hendelse som han hadde blitt utsatt for i arbeidet som profesjonell fotballspiller.»*²¹ Det sentrale er at retten kom til at alternative treningsformer for profesjonelle idrettsutøvere er å anse for å være «i arbeid».

5.4. «På arbeidsstedet»

Det neste bedriftsvilkåret er at skaden må inntreffe «på arbeidsstedet».

Skadehendelsen må skje på det stedet hvor arbeidstakeren utfører sitt arbeid. Ofte er arbeidsstedet presisert i arbeidskontrakten. Vilkåret er blitt satt på spissen i saker hvor spørsmålet har vært om arbeidsskadedekningen gjelder for reise til og fra jobb når det skjer i arbeidstiden, jfr. Rt-2000-220. Saken gjaldt en installasjonsinspektør som omkom i

---

²¹ TRR-2011-556

trafikkulykke i egen bil på vei til en kunde. Spørsmålet var om yrkesskadedekningen gjelder på reise i arbeidstiden fra hjemmet til første arbeidssted.

Arbeidsstedet for en idrettsutøver er ofte presisert i utøverens kontrakt. Ved en sammenlikning av standardkontrakter utarbeidet av forbundene for ski, fotball og ishockey gis idrettslaget eller -foreningen vesentlig instruksjonsmyndighet med hensyn til hvor utøveren skal utøve sitt arbeid.

I standardkontrakter for ishockeyspillere er arbeidsstedet fastsatt til «*Klubbens faste treningshall*»²².

I Norges Skiforbunds standardkontrakt for profesjonelle landslagsløpere er det ikke inntatt bestemmelse om arbeidssted. De mest relevante bestemmelser i kontrakten fremgår av utøverens sportslige plikter. Utøveren plikter å «*delta i NSF's landslagsvirksomhet og sportslige opplegg*»²³. Videre skal utøveren også «*stille på alle FIS- og World Cup-renn, samt øvrige renn Utøver blir tatt ut til*»²⁴

På grunn av en idrettsutøvers dynamiske arbeidssituasjon, er det vanskelig å definere arbeidsstedet. Dermed er arbeidssted og yrkesutøvelsen i stor grad overlatt til ledernes instruksjonsmyndighet. Mange av idrettsutøvernes aktiviteter vil anses å foregå på «arbeidsstedet».

Instruksjonsmyndigheten vedrørende arbeidssted og yrkesskader på profesjonelle idrettsutøvere sto sentralt i den tidligere nevnte «Squash-dommen». Skaden oppstod under egentrening etter krav fra klubbens trener, og retten konkluderte med at skaden skjedde under utøvelse av fotballspillerens ordinære arbeid. I dommen fastslås at de steder eller treningsanlegg en profesjonell idrettsutøver får beskjed om å oppholde seg, drive trening eller liknende, vil anses som utøverens arbeidssted.

---

²² Norges Ishockeyforbund, ukjent år

²³ Norges skiforbund, 2017

²⁴ Norges skiforbund, 2017

5.5 «I arbeidstiden»

Det siste bedriftsvilkåret er at skaden må ha inntruffet «i arbeidstiden».

Etter en naturlig språklig forståelse er arbeidstiden, tiden mellom arbeidsdagens start og arbeidsdagens slutt. Som for vilkåret om «arbeidsstedet», vil «i arbeidstiden» ofte være presisert i arbeidskontrakten. Bestemmelser om arbeidstiden ligger til arbeidsgivers instruksjonsmyndighet.

De tidligere nevnte arbeidskontrakter fra idrettsforbundene har ulike tilnærminger til arbeidstidsbestemmelser.

Standardkontrakten fra Norges skiforbund innehar ingen bestemmelse om arbeidstid. Kontraktene i Norges fotballforbund og ishockeyforbundet, har som utgangspunkt at en idrettsutøvers arbeidstid er 37,5 timer i uken, men at arbeidstiden kan reduseres som følge av at partene blir enige om en stillingsprosent. Arbeidstiden omfatter alle arbeidsoppgaver, blant annet trening, kamp og markedsoppdrag for klubben eller forbundet.

Konklusjonen må etter dette være at hva som regnes som arbeidstid avhenger i stor grad av idrettslagets instruksjoner til idrettsutøverne.

5.6 Oppsummering

Sentralt for hvorvidt en profesjonell idrettsutøver er arbeidstaker er om vedkommende får betalt lønn for arbeidet som idrettsutøver, som de to ovennevnte dommene viser. Hva gjelder utøverens arbeidstid og arbeidssted er dette i stor grad overlatt til arbeidsgiverens instruksjonsmyndighet. I praksis er utbetaling av lønn for arbeidet som idrettsutøver det springende punkt i vurderingen. Det er også relevant å vurdere om vedkommende driver idrett på et høyt nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Dersom de grunnleggende erstatningsrettslige vilkår og bedriftsvilkårene er oppfylt, vil det etter en skjønnsmessig vurdering som retten foretar, kunne være en erstatningsbetingende yrkesskade.

6. Det relative skade- og ulykkesbegrepet ved idrettsutøvelse

6.1 Innledning

Skadeserstatning for idrettsskader skiller seg fra skadeserstatning for andre yrkesskader. Ofte er det ingen klar skadevolder som kan pålegges et erstatningsansvar. Bakgrunnen for dette er at idrett generelt, og lagidrett som fotball og ishockey spesielt, er preget av fysisk krevende dueller og høy hastighet. Kroppskontakt er en vesentlig del av spillet. Dette fører til at mange skader inntreffer, men at den skadevoldende handlingen ikke er et tilstrekkelig stort avvik fra spilllets «normale» gang eller er et resultat av uhell. I dueller om en ball eller puck kan det også være vanskelig å klargjøre ansvarssubjektet dersom det er flere involverte.

6.2 Nærmere om det relative skadebegrepet

På grunn av den økte risikoen for personskade innen idrett og sport, er det i rettspraksis lagt til grunn en høyere terskel for å konstatere erstatningsbetingende personskade. Dette kalles det relative skadebegrepet. Spørsmålet er hvorvidt skadelidte kan tilkjennes erstatning og hvor stor erstatning som skal utmåles i det konkrete tilfellet, relativiseres etter hvor stor risiko den skadelidte har erkjent ved utøvelse av idrett eller i forkant av den skadevoldende handling.

Vurderingen av om det skal utmåles erstatning avhenger av om den skadelidte har akseptert risiko for personskade. Eksempelvis, og sentralt for denne oppgaven, er det en herskende tanke blant rettsanvenderne at utøvere av kontaktsport som fotball og ishockey erkjenner en stor risiko ved utøvelsen av sin idrett, hvilket får følger for erstatningsutmålingen. Dette vil jeg komme tilbake til senere i drøftelsen.

Det relative ulykkesbegrepet var et vurderingsmoment i NOU 1988:6 om «Erstatning og forsikring ved yrkesskade». I utredningen ble begrepet på bakgrunn av to eldre avgjørelser i Trygderetten, 138/68 og 1090/71 omtalt som et kvalifiserende krav til selve arbeidsulykken. Saksnummer 138/1968 for Trygderetten gjaldt arbeidstaker som i forbindelse med reising av lysstolper rev av en muskel i armen. Retten la til grunn at det er sentralt for vurderingen om det foreligger en arbeidsulykke som fordrer erstatningsutbetaling om det kan «påvises å

foreligge en usedvanlig påkjenning som ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme.»²⁵ Et tilstrekkelig stort avvik fra skadelidtes normale arbeid vil kunne kvalifisere til en arbeidsulykke etter det relative ulykkesbegrepet.

Videre er det lagt til grunn i forarbeider til yrkesskadeforsikringsloven, Ot.prp.nr.44, (1988-89), s.89, at arbeidsulykkebegrepet i yforsl. §§ 10 og 11, skal forstås på samme måte som i ftrl. § 13-3. Dette medfører at det relative skadebegrepet fremgår av ftrl. § 13-3, 2. ledd.

6.3 Folketrygdloven § 13-3

Ordlyden i ftrl. § 13-3, 2.ledd gir anvisning på flere ulykkesbegrep for å dekke de ulike situasjoner som kan føre til en yrkesskade. I det følgende vil disse omtales som det markerte ulykkesbegrepet og det avdempede ulykkesbegrepet.

En naturlig forståelse av bestemmelsen er at en yrkesskade er en personskade som skjer som følge av en arbeidsulykke på et medlem av folketrygden som er yrkesskadedekket.

Bestemmelsens første ledd viser til begrepet «arbeidsulykke» som presiseres i andre ledd. Vilkårene for en «arbeidsulykke» er en hendelse som inntreffer raskt, uten særlig forvarsel eller mulighet for den skadelidte til å forberede seg, og som medfører skade. Hendelsen kan ikke forventes eller påregnes. Det må videre være en ytre påvirkning eller kraft som virker inn på skadelidte, eksempelvis en hard takling mot rundvantet fra en motspiller i ishockey med påfølgende skade. Ordlyden avgrenser mot belastningsskader, skader som oppstår over tid, eller skader hvor det ikke er noe klart element av et sammenstøt med et annet element eller en annen person eller noen ytre hendelse.

Det første alternativet omfatter de rene «ulykkestilfellene» hvor det er en ytre påvirkning over et kort tidsrom som medfører en skade, altså en markert ulykke.

Det er det markerte ulykkesbegrepet som danner grunnlag for drøftelsen av hvorvidt den skadevoldende hendelse i «Fotballspiller-dommen», hvor faktum vil bli redegjort for i neste underpunkt, kan klassifiseres som en arbeidsulykke. I dommen legges det til grunn at det må

---

²⁵ NOU 1988:6, s.36

være tale om en «*ytre hendelse*». ²⁶ Førstvoterende ser til forarbeidene og konkluderer med at hendelsen må ligge «*utenfor rammen av en ordinær arbeidsprestasjon. Den skadevoldende hendelse må skje uventet eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet.*» ²⁷

Bestemmelsens andre punktum gir etter en naturlig språklig forståelse at en arbeidsulykke også kan foreligge i tilfeller hvor det er en hendelse som ikke bærer tydelig preg av å være en «ulykke». Det kreves en ytre hendelse som foregår over kort tid, men hvor yrkesskaden oppstår på grunn av det som etter en helhetlig vurdering er en ekstraordinær belastning eller påkjenning for arbeidstakeren sammenliknet med hva som følger av hans vanlige arbeid. Det kan eksempelvis være særlige kraftanstrengelser i uvante arbeidsposisjoner som fører til skade på arbeidstakeren. Dette er i juridisk teori og rettspraksis omtalt som det avdempede ulykkesbegrepet. Det er ikke krav om en markert ulykke som grunnlag for yrkesskaden.

Begrepet er presisert i Rt-2007-882, «Palle-kjennelsen». Saken gjaldt en fabrikkarbeider som ved løfting og stabling av trepaller i brysthøyde pådro seg akutt lumbago.

Det rettslige grunnlaget for drøftelsen fremgår av ftrl. § 13-3, 2. ledd, 2. punktum, hvor det ikke er krav om at den skadevoldende hendelse må ha vært en «ytre» hendelse, eller ha skjedd «plutselig.»

Førstvoterendes konklusjon er at for det avdempede ulykkesbegrepet må det være «ekstraordinære» påkjenninger som avviker fra det vanlige i vedkommendes arbeid. Eksempelvis, «*løft av spesielt tunge gjenstander, løft av gjenstander med uventet vekt, løft som ligger utenfor arbeidstakerens normale arbeidsoppgaver, eller løft i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige omstendigheter.*» ²⁸

Ved å sammenholde de to dommene, kan det legges til grunn at det er den distinkte hendelsen, ulykkeshendelsen som fører til skade, som er forskjellen på de to ulykkesbegrepene. I «Fotballspiller-dommen», som jeg kommer tilbake til, var det taklingen som førte til skaden. I «Palle-kjennelsen» hadde ikke skadehendelsen et klart

---

²⁶ Rt-2006-1642, avsn. 35.

²⁷ Rt-2006-1642, avsn. 32

²⁸ Rt-2007-882, avsn. 39.

«ulykkesmoment» ved seg. Resultatet er at den skadevoldende handling er gitt to forskjellige uttrykk, basert på hvilken type hendelse det dreier seg om.

I det følgende skal jeg behandle forholdet mellom de to ulykkesbegrepene og det relative skadebegrepet. Presiseringer i praksis har medført at relativiseringen har fått betydning for arbeidsulykker påført arbeidstakere i risikoutsatte yrker, eksempelvis profesjonelle idrettsutøvere. Et annet eksempel er yrker hvor tunge løft i krevende arbeidsstillinger forekommer ofte, som hos verftsarbeidere og mekanikere.

6.4 Harmonisering og relativisering av ulykkesbegrepene

Det relative skadebegrepet ble presisert i Rt-2006-1642, «Fotballspiller-dommen». Saken gjaldt en profesjonell fotballspiller ansatt i Sportsklubben Brann. I en cupkamp ble han taklet hardt bakfra og påført en skiveutglidning i ryggen. Spilleren måtte avslutte sin profesjonelle karriere. Kravet til trygdemyndighetene om dekning av skaden som yrkesskade ble avvist. Grunnen var at det ikke dreide seg om noen yrkesskade.

Trygderetten fastholdt avvisningen. Et sentralt spørsmål for retten var om den aktuelle taklingen kunne anses å være normal utøvelse av yrket som fotballspiller, med den følge at skaden ikke var å anse som arbeidsulykke. Trygderetten konkluderte med at grensen for hva som er yrkesskader går «*ved skader forårsaket av hendinger og handlinger som ligger klart utenfor spillets normale gang og formål.*»²⁹

Avgjørelsen ble anket. Lagmannsretten fastholdt Trygderettens avgjørelse. Lagmannsretten konkluderte med at spilleren selv hadde risikoen for en hard takling bakfra på grunn av at han hadde akseptert en risiko for skade ved deltagelse. Et annet moment for retten var betydningen av brudd på fotballens egne regler. Retten uttalte at det skal mer til enn brudd på fotballens regler før det kan være tale om en yrkesskade i lovens forstand.

Høyesterett vurderte imidlertid saken annerledes. Førstvoterende gav en viktig presisering av yrkesskader for profesjonelle idrettsutøvere, som dannet grunnlag for det relative skadebegrepet. Sentralt for rettens konklusjon var vilkårene om en «plutselig og uventet»

---

²⁹ TRR-2004-1599

hendelse, som må «*bedømmes ut fra i hvilken sammenheng hendelsen finner sted.*»³⁰ Det ble i dommen uttalt at det er en lang rekke hendelser som kan føre til skader. Taklinger, dytting og fall inngår som en påregnelig del av en profesjonell fotballspillers arbeidshverdag.

Førstvoterende slutter at dette «*innebærer en form for relativisering av kravet til ulykkeshendelse.*»³¹

Relativiseringen fremgår av ftrl. § 13-3, 2.ledd, 2.punktum. En ulykke kan være «*en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.*» Dette gir anvisning på en konkret vurdering av hvilke arbeidsoppgaver den skadde arbeidstakeren vanligvis gjør, eller hva som er normalt i hans yrke, mot påkjenningen eller belastningen av skadehendelsen.

Førstvoterende viser til NOU 1976:16 hvor det fremgår at det er de ytre påvirkninger som «*ligger utenfor rammen av en ordinær arbeidsprestasjon*» som etter en nærmere vurdering kan klassifiseres som en arbeidsulykke.

I dommens avsnitt 38 viser førstvoterende til en dom fra Trygderetten, gjengitt i TRR-2005-1326, hvor det er foretatt en oppsummering av vurderingsmomenter for yrkesskader som følge av idrettsskade. I en helhetlig vurdering skal det blant annet legges «*vekt på hvilken risiko det er ved den skadeutløsende aktiviteten, i hvilken grad aktiviteten inngår i den skadedes vanlige arbeidsoppgaver, (...) og hva skadens art kan fortelle om hendelsesforløpet.*»³²

Sammenliknet med tidligere kjennelser, blant annet TRR-2003-1737, «håndballkjennelsen» la Trygderetten en høy terskel til grunn for hvilke idrettsskader som gis dekning som yrkesskader. Saken gjaldt en håndballspiller som ble påført en alvorlig kneskade, og godkjent som yrkesskade.

I TRR-2004-1599, «fotballkjennelsen», ble det stilt strengere og mer kvalifiserte krav for å godkjenne idrettsskader som yrkesskader. Blant annet måtte det anses som en normal del av spillet å bli utsatt for «*kontante og kraftfulle taklinger, også bakfra.*»³³ Kjennelsen medførte

---

³⁰ Rt-2006-1642, avsn. 36.

³¹ Rt-2006-1642, avsn. 36.

³² TRR-2005-1326

³³ TRR-2004-1599

en endring i rettstilstanden, og la til grunn en enda høyere terskel for klassifisering som yrkesskade.

Av Høyesteretts votum i «Fotballspiller-dommen» kan vi slutte at vurderingen av yrkesskader påført profesjonelle idrettsutøvere avhenger av en bred vurdering, hvor de spesielle forholdene i en idrettsutøvers yrkesutøvelse skal hensyntas. «Fotballspiller-dommen» er ikke rettsskapende i så måte, ettersom den lener seg på momenter og vilkår som allerede fremgår av bestemmelsen i ftrl. § 13-3, 2. ledd. Presiseringen av relevante vurderingsmomenter for yrkesskader på profesjonelle idrettsutøvere er viktig, og har fått bred tilslutning i senere praksis.

Dette medfører at i tilfeller med skader på profesjonelle idrettsutøvere vil en domstol måtte foreta en inngående vurdering av hva som er «vanlig» og «påregnelig» i utøvelse av idretten. Hva som er «vanlig» og «påregnelig» vil variere mellom idretter. Eksempelvis er ishockey en idrett hvor store deler av spillet foregår i høy hastighet med høye rundvant som avgrensning for spillflaten. Spill i rundvantene øker faren for skader som følge av taklinger og fall i dueller hvor to spillere er raskt på vei mot en puck for å få kontroll over den.

Sammenliknes dette med utøvelse av fotball, foregår spillet på en større flate, og med mindre hastighet enn i ishockey, hvilket reduserer risikoen for skader. Likevel er det et betydelig element av kroppskontakt i fotball. Taklinger med mye kraft involvert, er en sentral del av spillet, og utføres for å vinne kontroll over ballen. Dette fører ofte til skader av ulik karakter. Det samme gjelder hodedueller hvor en spiller kan bli dyttet i lufta slik at han ikke lander trygt, og hodestøt kan føre til hodeskader. Taklinger og hodedueller er normalt i spillet, og en domstol vil etter relativiseringen måtte ta hensyn til hva som anses som «vanlig», og vurdere hvorvidt den skadevoldende hendelse utgjør et tilstrekkelig stort avvik fra et normalt spill.

Tolkningen av arbeidsulykkebegrepet bidrar til å utjevne de alternative vilkårene for arbeidsulykke som følger av ftrl. § 13-3, 2. ledd 1. og 2. punktum.

Den «relativiserte» tolkningen gir anvisning på en bred vurdering. Det vil kunne være en arbeidsulykke både ved en plutselig hendelse, eller en hendelse som ikke anses som normal i vedkommende arbeid. Denne oppfatningen legges til grunn i juridisk teori. Gaarders utgreiing om arbeidsulykkesbegrepet gir at vurderingsmomentene etter ftrl. § 13-3, 2. ledd, 1. og 2.

punktum vil kunne inngå i den samme vurderingen. Gaarder argumenterer for at en avgrenset vurdering vil kunne være *«urimelig dersom det skulle være tilstrekkelig at den skadelidte får godkjent en yrkesskade etter første punktum fordi hendingen skjer plutselig, så lenge hendingen er en normal del av yrkesutøvelsen.»*³⁴

Tolkningen av arbeidsulykkebegrepet i «Fotballspiller-dommen» dannet grunnlaget for en bredere og mer tilpasset vurdering av om en skade kan klassifiseres som en yrkesskade. De to alternativene er også harmonisert ved at vurderingsmomentene er gitt et felles anvendelsesområde for yrkesskader som ligger et sted i mellom å ha en markert eller et avdempet ulykkesmoment.

Mot dette kan man innvende at forskjellene mellom alternativene ikke var vesentlig i utgangspunktet. Mange skader vil etter en konkret vurdering ligge et sted mellom begrepene som de fremgår av bestemmelsen i folketrygdloven.

6.5 Oppsummering

Innen idrett og sport legges det til grunn et relativt skadebegrep, hvor idrettens særpreg skal hensyntas i vurderingen av om det foreligger en yrkesskade. For idrettsskader betyr det at den skadevoldende hendelse må vurderes mot spillets «normale» gang. Dersom den skadevoldende hendelse utgjør et tilstrekkelig stort avvik fra hva utøveren må «regne» med av risiko for personskade, på grunn av at han deltar i idretten på et profesjonelt nivå, kan skaden ansees som en yrkesskade.

---

³⁴ Gaarder (2006) s.74

7. Profesjonelle idrettsutøveres aksept av risiko for skade

7.1 Innledning

En konkret vurdering av risikoen for skade i den skadevoldende handling er sentral for hvorvidt det er en yrkesskade. Særlig relevant er dette på området for yrkesskader påført profesjonelle idrettsutøvere. Det gis anvisning på en helhetlig vurdering i «Fotballspillerdommen». Retten legger til grunn at skadelidte må bære risiko for personskade på grunn av at han deltar i den aktuelle idretten.

Dette trekker i retning av at det for profesjonelle idrettsutøvere dreier seg om en aksept av risiko for skade gjennom utøvelsen av sitt yrke som idrettsutøvere. Aksepten viser seg først og fremst i at det er en høyere terskel for når en skadevoldende handling kan anses som erstatningsbetingende.

7.2 Aksept av risiko som rettslig begrep

Aksept av risiko for skade er sentralt i vurderingen av skadelidtes forhold i spørsmålet om det foreligger en erstatningsbetingende skade eller tap.

Skadelidtes aksept av risiko for skade tilknyttes ett av erstatningsrettens grunnleggende formål, som er å gi skadelidte kompensasjon for uventet personskade. Den grunnleggende tankegangen er at dersom skadelidte enten ved eksplisitt samtykke eller konkludent atferd har inngitt seg med en aktivitet som utsetter ham for risiko for personskade, kan det ha betydning for det erstatningsrettslige ansvarsgrunnlaget. Sagt på en annen måte, dersom skadelidte har akseptert en risiko for skade, er det ikke lenger noe grunnlag for å kompensere økonomisk om en uventet skade skulle inntre.

Aksepten har også side mot skadelidtes medvirkning jfr. skadeserstatningsloven § 5-1. Resultatet av at skadelidte har medvirket til skaden «*ved egen skyld*» kan være at

«erstatningen settes ned eller falle bort», etter en konkret vurdering på grunnlag av momenter som fremgår av skl. § 5-1.

Aksept av risiko har også betydning ved lempningsvurderingen etter skl. § 5-2. Vurderingen er etter sin ordlyd bred, og et relevant moment er hvorvidt «skadelidte har kjent til risikoen og avfunnet seg med den.»³⁵ Lempingsadgangen er imidlertid snever, da hovedregelen er at skadelidte skal ha full erstatning for det tap han har lidt.

I juridisk teori har aksept av risiko som juridisk begrep vært omdiskutert. Som jeg kommer tilbake til nedenfor, har Kjønstad tatt til orde for at synspunktene om aksept av risiko for personskade er irrelevante. Begrepet oppfattes å være fundert på et svakt rettskildemessig grunnlag.

Problemstillingen i juridisk teori har blant annet vært om aksept av risiko skal benyttes som en selvstendig fritaksgrunn, eller som moment i vurderingen tilknyttet erstatningsutmålingen etter synspunkt om skadelidtes medvirkning.

Kjønstad konkluderer med at læren om aksept av risiko, bygger på et utilstrekkelig rettslig grunnlag. Kjønstad foretar en grundig gjennomgang av rettspraksis på området, og finner at det er få dommer som drøfter læren om aksept av risiko. Dernest legger han til grunn at «skadelidtes forhold først og fremst skal vurderes etter medvirkningsregelen i skadeserstatningsloven § 5-1.»³⁶

Selv om Kjønstad foretar en grundig gjennomgang av læren om aksept av risiko, og dens magre betydning i erstatningsretten frem til 2002, harmonerer hans konklusjon dårlig med argumentene som er brukt i saker vedrørende idrettsskader. Tvert imot synes praksis fra domstolene å argumentere med aksept av risiko for skade.

Synspunkter om aksept av risiko oppfattes å være relevant for fritids- og idrettsskader. Strengt ansvarsregler vil ikke tjene formålet om mer fysisk aktivitet i samfunnet. Det er i idretten tale om uoversiktlige skadesituasjoner hvor det skjer mye på kort tid. Videre er det

---

³⁵ Stenvik (2013) s.502

³⁶ Kjønstad (2002) s. 403.

vesentlig for vurderingen at en idrettsutøver står fritt til å velge om han vil bedrive den aktuelle aktiviteten eller ikke. Ønsker han å bedrive en idrett, har han også inngitt seg med den tilhørende risiko.

En dom som benytter argumentasjon basert på skadelidtes aksept av risiko er i HR-2019-52-A, «Spinningsykkel-dommen». En kvinne pådro seg en skade da hun falt av spinningsykkelen på et treningssenter, på grunn av at setebolten på sykkelen brakk. Høyesterett kom til at treningssenteret ikke var erstatningsansvarlig på grunnlag av det ulovfestede objektive ansvaret. Begrunnelsen er i stor grad basert på lav sannsynligheten for skade som i den forestående sak.

Førstvoterende finner støtte for sin argumentasjon i tidligere dommer, blant annet Rt-2009-1237, «Nordsjødykker». Aksept av risiko for personskade er et sentralt vurderingsmoment. Førstvoterende uttaler at *«man spør om risikoen ved den skadevoldende virksomhet eller innretning er vesentlig større enn den man generelt møter i samfunnet – det man gjerne kaller dagliglivets risiko.»*³⁷ Uttalelsen gir anvisning på en sammenlikning av skaderisikoen i den aktuelle handling, og den «hverdagslige» risikoen. Dersom det ikke foreligger avvik, vil det trekke i retning av at skaden ikke er erstatningsbetingende. Dette samsvarer med annen rettspraksis på området.

Videre uttaler førstvoterende at skadeevne og -risiko skal *«vurderes i relasjon til det forhold som utløste skaden»*.³⁸ Dermed skal det gjøres en konkret vurdering av hvor stor skade og risiko for skade det er ved aktiviteten. I «Spinningsykkel-dommen» ble det vist til at det foreligger svært få skadetilfeller ved aktiviteten, og at det ikke kunne konstateres en risiko som oversteg dagliglivets risiko.

Dommen er tolket dithen at aksept av risiko gjør seg gjeldende på området for idretts- og fritidsskader.

Et annet eksempel er dom fra Borgarting lagmannsrett, i LB-1998-2863. En squashspiller ble skadet i en kamp etter et slag mot nesen fra en motspiller. Lagmannsretten la til grunn at

---

³⁷ HR-2019-52-A, avsnitt 35.

³⁸ HR-2019-52-A, avsnitt 38.

squashspill «inneholder (...) et særskilt faremoment i forhold til de fleste andre racketspill ved at begge spillerne befinner seg i nærheten av ballen når den skal slås.»³⁹ Skadevolder ble frifunnet for erstatningsansvar på grunn av at spillerne gjennom sin deltagelse anses å «akseptere den økte risikoen for slagskader som dette medfører».⁴⁰ Lagmannsretten viste til at det benyttes en mild culpanorm på dette området, som hever terskelen for å pålegge erstatningsansvar.

Foruten at læren om aksept av risiko fungerer som selvstendig fritaksgrunn i denne saken, legger retten til grunn at det skal benyttes en mild culpanorm på idrettens område. Som nevnt i innledningen er det generelt samfunnstjenlig at samfunnsmedlemmene bedriver idrett og fysisk aktivitet. Dersom det gjennom lov eller rettspraksis skulle pålegges en streng vurdering av disse tilfellene, med sterkt fokus på aktsomhet under utøvelse av idrett, vil det virke dempende på deltagelse.

Relativisering av culpanormen til ulike livsområder forekommer i flere tilfeller, som ved barns erstatningsansvar. Dette på grunn av at det er andre vurderingsmomenter som skal inngå i vurderingen av om det skal pålegges erstatningsansvar. På området for idrettsskader er det andre forhold som gjør seg gjeldende enn ved mange andre yrkesskader eller skader som oppstår på andre livsområder. Dette medfører at en høyere terskel for pålegging av erstatningsansvar gir rimelige vurderinger og korrekte avgjørelser på skyldspørsmålet.

Det er rimelig at det skal mer til for å komme i erstatningsansvar ved utøvelse av idrett enn ellers i livet. I de fleste idretter må spillerne følge spillets egne regler. Spillereglene kan åpne for taklinger og annen tilsvarende kroppskontakt som kanskje ville vært lovstridig i samfunnet for øvrig. På grunn av sin deltagelse har utøveren akseptert en risiko for skade, og må finne seg i å bli vurdert på et annet grunnlag. Dersom en eventuell skadevolder har fulgt spillets regler, men likevel voldt skade, vil det som regel ikke kunne bli tale om erstatningsansvar. Videre er profesjonelle idrettsutøvere kjent med spillets risikoelementer, og må bedømmes deretter.

---

³⁹ LB-1998-2863

⁴⁰ LB-1998-2863

Et annet eksempel fra Trygderetten er i TRR-2012-1124. Saken gjaldt en profesjonell ishockeyspiller som under kamp ble overfalt og slått ned av en motspiller. Skadelidte ble påført hodeskader og kraftig hjernerystelse. Spørsmålet var om skaden kunne anses som en yrkesskade.

Slutningen bygger på en bred vurdering av avviket fra spillets normale gang og aksept av risiko-synspunkter. Retten legger til grunn at *«Etter denne rettens syn tilsier dette (...) profesjonelle idrettsutøvere i lagidretter hvor høy fart og taklinger er en del av spillet, må akseptere en betydelig egenrisiko.»*⁴¹

For Trygderetten var det avgjørende at den aktuelle hendelsen ikke hadde noe med kamp om pucken og gjøre, og at hendelsen inntraff etter at kampen var slutt. Hendelsen hadde dermed karakter av å være en ren hevnaksjon, og har ingenting med den risiko som en profesjonell ishockeyspiller aksepterer gjennom utøvelse av spillet.

7.3 Oppsummering

Etter min mening har synspunkter om skadelidtes aksept av risiko betydning i norsk erstatningsrett. Jeg mener at Orstein Nilsens oppsummering er treffende. Hun uttaler at aksept av risiko medfører at man ser *«situasjonen hovedsakelig fra skadelidtes perspektiv.»*⁴² Det dreier seg om alternative måter å vurdere et skadetilfelle på, avhengig av om man ser det fra skadelidte eller skadevolders side.

Av betydning er det også at det skal legges til grunn en mild culpanorm i bedømmelsen av om den skadevoldende handling er erstatningsbetingende. Dette dreier seg altså om en vurdering av skadevolders forhold. Ved anvendelse av en mild culpanorm er *«hovedfokuset på hvor stor skadevolders handlefrihet var i den aktuelle situasjonen.»*⁴³

Uavhengig av terminologien viser ovennevnte avgjørelser at idrettsutøvere må akseptere risiko for skade. Det medfører at det skal mer til for at en skadevoldende handling kan anses som erstatningsbetingende. Dette er i tråd med tanker om at aksept av risiko kan gjøres

---

⁴¹ TRR-2012-1124.

⁴² Orstein Nilsen, (2009) s. 113

⁴³ Orstein Nilsen (2009) s. 116

gjeldende som en selvstendig fritaksgrunn, med den følge at et erstatningsansvar kan falle helt bort. Avgjørelsen i den ovennevnte «Squash-dommen» bygger på dette synspunkt.

Stenvik har tatt til orde for at aksept av risiko kan virke ved siden av reglene om ansvarsgrunnlag, medvirkning og lemping. Som i «Squash-dommen», uttaler Stenvik at det *«forekommer det tilfelle hvor det vil virke anstrengt å benekte at ansvarsgrunnlag foreligger, og hvor skadelidte ikke kan bebreides for å ha medvirket, men hvor erstatningsansvar likevel ikke bør pålegges.»*⁴⁴

Dette underbygger et standpunkt om at strenge ansvarsregler for idrettsskader vil i mange tilfeller gi urimelige utfall gjennom påleggelse av erstatningsansvar. Som nevnt kan dette virke dempende på aktiviteter som samfunnet generelt bygger opp under. Gode grunner taler derfor for en særskilt vurdering for erstatningsansvar på området for idrettsskader.

7.4 Vilkår for å avgi bindende aksept av risiko

7.4.1 Innledning

Vilkårene for hva en aksept må inneholde for å være bindende er presisert gjennom juridisk teori fra 1980-tallet, og anvendes på samme måte i nyere juridisk teori og rettspraksis. I det følgende gjøres det kort rede for de mest sentrale vilkårene i vurderingen.

7.4.2 Kunnskapskravet

Kravet til skadelidtes kunnskap om den aktuelle risiko for skade han inngir seg med, er sentralt i vurderingen. Har man ikke kunnskap om et forhold, kan man ikke sies å ha akseptert det som ligger i forholdet. For profesjonelle idrettsutøvere er det i juridisk teori argumentert for at det er *«en nødvendig forutsetning for at skadelidte kan anses å ha akseptert risikoen at han hadde eller burde hatt kunnskap om risikoen.»*⁴⁵ Vurderingstemaet er således hva en vanlig, forstandig person forstod eller burde ha forstått om den aktuelle risikoen eller situasjonen.

---

⁴⁴ Stenvik (2013) s. 520.

⁴⁵ Orstein Nilsen (2009) s. 115.

Kunnskapen må også være av en viss kvalitet for å kunne danne grunnlag for aksept av risiko for skade, og må for skadelidte være tilstrekkelig konkret om det aktuelle forholdet.

Kravet om skadelidtes kunnskap til den aktuelle risikoen sammenfaller med momentet om risikoens og skadefølgens påregnelighet. Dersom det aktuelle hendelsesforløpet i den skadevoldende hendelse ligger utenfor hva skadelidte med rimelighet kan forvente seg av en tilsvarende situasjon, vil vedkommende ikke kunne sies å ha akseptert risikoen for skade. Spørsmålet er eksempelvis hva som er vanlig handlemåte under spill på ishockeybanen.

Skadelidtes kunnskap om et skadetilfelle fordrer en vurdering av hva som er en «ordinær» følge av den aktuelle aktiviteten. Det følger av blant annet Rt-1988-1272, «Ride-dommen». Saken gjaldt en ung jente som kom til skade under en ridetur, etter at hingsten hun red på kom i «klammeri» med en annen hingst. Dette førte til at jenta ble dratt etter hingsten og ble påført varig armskade. Førstvoterende uttaler at deltakelse i en aktivitet som hesteridning medfører at den skadelidte *«hadde akseptert den risiko som ordinært følger med hestestell og ridning, og jeg finner at skader som fulgte av denne ordinære risiko ikke ville kunne kreves erstattet»*.⁴⁶

Rettens uttalelser i «Ride-dommen» tas til inntekt for at den som utøver idrett har akseptert risiko for skade så langt det følger av den ordinære handlemåte i idretten eller aktiviteten. Litt forenklet betyr dette at, «er man med på leken, så må man tåle steken.»

7.4.2.1 Handlingens skadeevne

Det neste momentet er en vurdering av handlingens skadeevne. Etter en naturlig språklig forståelse inneholder begrepet en vurdering av hvor sannsynlig det er at skaden inntreffer, jfr. «evne», og videre en vurdering av hvor stor potensiell skade en handling kan volde. Orstein konkluderer med at *«Jo større skadeevne, desto mindre grunn er det til å statuere aksept av risiko.»*

Etter min mening er en vurdering av handlingens skadeevne tilknyttet skadelidtes forståelse av situasjonen som kan volde skade. Ofte har skadelidte en viss forståelse av risiko for skade i

---

⁴⁶ Rt-1988-1272, s. 1279.

en situasjon. Hvor det er tale om en svært høy risiko for skade, eller at skaden som inntreffer er alvorlig, skal det mer til for å konkludere med at skadelidte forstod følgene fullt ut. Dette knytter seg således til kunnskapskravet ved at det er en forutsetning for aksepten at skadelidte kjenner til en viss grad omfang av risiko ved aktiviteten, og hvilken skade som medfølger.

7.4.3 Skadelidtes valgmuligheter

Et annet moment i akseptvurderingen er skadelidtes valgmuligheter for å unngå eller redusere skaden.

Dersom skadelidte kan redusere risiko eller skadefølge, og han ikke benytter seg av muligheten, kan det tale i skadelidtes disfavør. Momentet gjøres gjeldende ved både spørsmål om skadelidte har akseptert risiko for skade, og ved spørsmål om reduksjon av erstatningskravet.

Eksempelvis er det relevant om fotballspillere har mulighet til å unngå situasjoner som skaper risiko for skade. Orstein Nilsen har uttrykt dette på følgende måte: *«I noen situasjoner på banen har spillerne likevel en mulighet til å trekke seg unna for å unngå skader.»*⁴⁷ Dette fordrer skadelidtes vurdering av om det er et annet handlingsalternativ som kan redusere skaderisikoen eller ikke. Det kan imidlertid være krevende å gjøre slike vurderinger i «kampens hete», og momentet tillegges kun vekt i de tilfeller hvor *«skadelidte kan bebreides for ikke å ha trukket seg unna.»*⁴⁸

Momentet ble vektlagt i Rt-2000-1991, «Alpindom II». Skadelidte kunne kjørt de preparerte nedfartene, men valgte likevel å benytte en upreparert og provisorisk nedfart. Høyesterett konkluderte med at valget talte for at skadelidte hadde inngitt seg med en risiko for skade, og valgt vekk et åpenbart handlingsalternativ som kunne redusert skaderisikoen.

Etter min mening skal dette momentet vektlegges i situasjoner hvor det finnes åpenbare valgmuligheter for skadelidte. Er det også tale om en vesentlig reduksjon i risiko for skade, tillegges momentet betydelig vekt.

---

⁴⁷ Orstein Nilsen (2009) s. 116

⁴⁸ Orstein Nilsen (2009) s. 116

Rolleforventningene til skadelidte også blitt tillagt betydning. Momentet henspiller på de forutsetninger skadelidte har til å skaffe seg tilstrekkelig informasjon om den risikoen han inngir seg med, eller om den potensielt skadevoldende situasjonen. Vurderingsmomentene er tilsvarende som i skl. § 1-1 om barns ansvar, hvor blant annet «alder, utvikling, utvist atferd, økonomisk evne og forholdene ellers» står sentralt.

Dermed er forventninger til skadelidtes rolle knyttet til hvilke muligheter skadelidte har til å forstå situasjonen og risikoen for skade fullt ut. Momentet er tilknyttet kunnskapskravet ettersom det dreier seg om hvilken forståelse skadelidte har, og om han har mulighet til å skaffe seg tilstrekkelig forståelse av situasjonen.

Det gis anvisning på en bred vurdering av skadelidtes valgmuligheter. De ovennevnte momentene kan inngå i vurderingen avhengig av relevans, men en del av vurderingen er overlatt til rettens skjønn.

7.4.4 Akseptens ytre grenser

Utgangspunktet for akseptens ytre grenser fremkommer av prinsippet om enkeltindividets rett til å bestemme over forhold som gjelder dem selv. Spørsmålet blir dermed om hva skadelidte kan akseptere av skade, hvor mye eller hvor stor skade, samt hva skadelidte faktisk må gjøre eller si for at det kan sies å foreligge en aksept av risiko.

7.4.4.1 Akseptens nedre grense

Alle mennesker må innfinne seg med en viss risiko i de daglige gjøremål, altså «dagliglivets risiko». Dette er «risikoen som er tilstede i samfunnet til enhver tid. Denne «normalrisikoen» gir både en målestokk og et sammenlikningsgrunnlag.»⁴⁹ Risikoen ligger «latent» i samfunnet, og det oppstilles ikke særskilte vilkår for å ha akseptert den. All risiko som etter en vurdering overstiger «dagliglivets risiko», for eksempel basert på en handlings skadeevne, kan jfr. Kjelland kalles «ekstraordinær risiko for skade».⁵⁰

---

⁴⁹ Kjelland (2016) s. 160

⁵⁰ Kjelland (2016) s. 164.

For at skadelidte skal ha akseptert en risiko for personskade, er det denne «*ekstraordinære*» risikoen for skade han må ha akseptert.

Det betyr at akseptens nedre grense trekkes ved tilfeller med høyere risiko enn dagliglivets risiko, men under tilfeller som klassifiseres som «*ekstraordinær risiko*» for skade. Det er først når risikoen for skade i det aktuelle tilfellet skiller seg fra, eller overstiger dagliglivets risiko, at det kan være tale om aksept av risiko som fritaksgrunn, eller som grunnlag for reduksjon av erstatningsansvaret. Eksempelvis er bilkjøring en aktivitet som innehar en viss risiko for personskade, men som likevel er så vanlig at risikoen ikke kan kalles ekstraordinær. Skal en derimot drive med basehopping fra et fjell, vil det utgjøre en risiko for personskade som kan anses som ekstraordinær. Risikoen er også i de aller fleste tilfeller akseptert av utøverne.

7.4.4.2 Akseptens øvre grense

Fra det vidtrekkende utgangspunktet om at mennesker kan bestemme over forhold som gjelder dem selv, vil enkelte handlinger være forbudt ved lov, blant annet straffeloven. Det er ingen hjemmel som beskytter en eventuell skadelidt mot selv å akseptere en slik risiko for skade at det er nærmest uunngåelig at vesentlig skade vil inntre. Det finnes imidlertid straffebud som straffelovens § 274 om påføring av grov kroppsskade, som er uavhengig av skadelidtes eller fornærmedes samtykke, jfr. § 276. I tillegg kan bestemmelsen i § 277 også være aktuell for medvirkning til selvmord, og til selvpåført betydelig skade på kropp eller helse. Begge straffebud fordrer forsett fra skadevolder.

Ved skader på idrettsutøvere er det av interesse hvor langt aksept av risiko strekker seg for varige personskader og død. I idretten er det de karriereavsluttende skadene som kan gi krav på yrkesskadedekning. Altså de varige skadene. Eksempelvis kan en ishockeyspiller bli satt ut av spill i flere måneder på grunn av en hjernerystelse, men likevel være tilbake i spill på et senere tidspunkt. Dette faller inn under idrettens «normalskader». «Fotballspiller-dommen» viser at det er de varige skadene som gir grunnlag for yrkesskadedekning.

Spørsmålet blir om en profesjonell idrettsutøver kan akseptere å bli varig skadet.

Den herskende tanken er at profesjonelle idrettsutøvere har akseptert sin idretts «normalrisiko». Altså det som idretten vanligvis fører med seg. Derimot har utøverne ikke

akseptert «*upåregnelige og ekstraordinære risikomomenter*».⁵¹ Som ved kvalifiserte overtramp av spilllets regler, eller når risikoen er upåregnelig. Denne forståelsen underbygges av Principles of European Law (PEL) art. 5:101 (2).

Likevel kan ikke aksept av risiko ansees for å strekke seg så langt som til egen død. Dette legges til grunn i PEL art. 5:101 (2). Eksempelet er at en kollisjon under en seilregatta medfører en seilers død: «*There is no room for the defence of voluntary assumption of risk because it did not relate to risking ones life.*»⁵² Aksept av risiko for skade, selv med kjennskap til faremomentene i den aktuelle idretten, vil altså ikke kunne strekkes til aksept av egen død.

Ved vurderingen av hvor langt aksepten strekker seg for profesjonelle idrettsutøvere, er det nødvendig å vurdere påregneligheten. Lødrup har uttalt at risikoens påregnelighet er sentral, ved at «*en risiko for skade som skadelidte kunne ha regnet med, [kan] ikke regnes som frembrakt ved uaktsomhet fra skadevolderens side.*»⁵³ Dette innebærer at dersom skaden og faremomentet er påregnelig innen idretten, vil det enklere medføre at skadelidte har akseptert risikoen.

På grunn av at det i idrett ikke dreier seg om interesser som er vernet på samme måte som andre arbeidstakeres helse og sikkerhet, er det høyere terskel for erstatningsbetingende skader. Det betyr at profesjonelle idrettsutøvere har akseptert en større risiko for personskade enn andre arbeidstakere. Selv om ishockeyspilleren har kjennskap til spilllets faremomenter, kan han ikke sies å ha akseptert en risiko for en skade som skal avslutte karrieren hans. De færreste skader er varige og karriereavsluttende, og det vil føre til urimelige resultater i erstatningsutmåling og et dårligere vern av yrkesgruppen, om profesjonelle idrettsutøvere skulle bli møtt med at de har utøvd sin idrett «med livet som innsats.»

7.4.5 Oppsummering

Aksept av risiko må altså ligge over den risiko som kalles «dagliglivets risiko» som er det vi inngir oss med til enhver tid. Øvre grense for aksepten kan plasseres mot de grenser som

---

⁵¹ Stenvik (2013) s. 514

⁵² von Bar (2009) s.794

⁵³ Lødrup (1964) s. 11

følger av blant andre straffelovens §§ 274, 276 og 277, men fordrer altså forsett hos skadevolder.

Dermed strekker en profesjonell idrettsutøvers aksept av risiko for personskade seg lengre enn den gjør for vanlige arbeidstakere, eksempelvis i industrien. Grensen for aksept trekkes lenge før egen død, og før varige personskader. For idrettsutøvere er det akseptert en risiko for at normalskader kan inntreffe. På området for andre yrkesskader kan ikke aksept av risiko for personskade gjøres gjeldende som argument.

7.5 Profesjonelle idrettsutøveres aksept av yrkesrisiko

7.5.1 Innledning

Et spørsmål er om profesjonelle idrettsutøvere må akseptere en viss risiko for skade i utøvelsen av sitt yrke eller sin idrett, med grunnlag i at den eventuelt skadelidte deltar i idretten og «inngir» seg med risikoen.

Det er i juridisk teori tatt til orde for at profesjonelle idrettsutøvere og arbeidstakere i yrker med særlig risiko for skade «*må selv bære den ordinære risikoen i sitt eget yrke, og denne yrkesrisikoen faller utenfor yrkesskadedekningen.*»⁵⁴ Dette kalles for et yrkes «*inngangsrisiko*» og relaterer seg til relativiseringen av hvor stor risiko for skade som må anses som vanlig og påregnelig i utøvelsen av yrket. En del av yrkesrisikoen omfattes ikke av yrkesskadedekningen, med den følge at risiko for skader som ikke skjer på grunn av en arbeidsulykke, tilfaller arbeidstakeren.

Den konkrete vurderingen av et yrkes inngangsrisiko gjøres med utgangspunkt i «*hvilken risiko det er ved den skadeutløsende aktivitet*».⁵⁵ Momentet er kun én del av den helhetlige risikovurderingen. Det er altså tale om at idrettsutøvere har akseptert den normale risiko som deltakelse i idrett som deres yrke fører med seg, men ikke de upåregnelige og ekstraordinære risikomomenter, som for eksempel når en spiller bryter spillets regler på en tilstrekkelig grov måte, eller når risikonivået øker utover det påregnelige.

---

⁵⁴ Evensen (2007) s. 94

⁵⁵ Rt-2006-1642, avsn. 38.

Tanken om at en utøver må akseptere et yrkes «inngangsrisiko», ble formulert i «Fotballspiller-dommen», og som også har fått gjennomslag i flere senere dommer om yrkesskader. Problemstillingen var videre aktuell i Rt-2009-1619, «Myggstikk-dommen». En langtransportsjåfør i arbeid ble stukket av en mygg. Myggsticket medførte en streptokokk A-infeksjon og nyresvikt, blant flere etterfølgende medisinske forhold som påvirket hans mulighet for å gjenoppta sitt arbeid som langtransportsjåfør.

Førstvoterende uttaler at «*Dekning under yrkesskadeforsikringen stiller ikke krav om at ulykken har sammenheng med noen risiko ved selve arbeidet.*»⁵⁶ Det kan være utslagsgivende hvorvidt hendelsen eller ulykken er yrkesrelatert. Det sentrale er at den konkrete vurderingen av skaderisiko for ulykkeshendelsen som har medført yrkesskaden må sees i sammenheng med dagliglivets risiko. Det sentrale i førstvoterendes uttalelse var at hendelser som har «*karakter av å tilhøre «dagliglivets risiko» - det vil si at den kan skje hvor som helst og når som helst – regnes den ikke uten videre som arbeidsulykke.*»⁵⁷ Et myggstikk på jobb innebar ikke tilstrekkelig avvik i risiko.

Retten legger til grunn at det må foretas en vurdering av om det foreligger et avvik i risiko fra det mennesker vanligvis inngir seg med til den risiko for skade som foreligger ved den aktuelle hendelsen som avgjør om det foreligger en yrkesskade.

7.5.2 Yrkesrisiko og arbeidsulykker

Et tilknyttet spørsmål er om andre arbeidstakere enn idrettsutøvere, som lagerarbeidere eller dykkere, har akseptert risiko for personskade ved å ta arbeid i en bedrift med risikofylt arbeid. Sagt på en annen måte, kan synspunkter om aksept av risiko gjøres gjeldende for yrkesskader?

Høyesterett har hatt problemstillingen til behandling i Rt-1990-829, «Hardangerjakt». Saken gjaldt en enkes krav på erstatning for tap av forsørger etter en arbeidsulykke. En dugnadsgjeng arbeidet med slippsetting av en trebåt, og under arbeidet røk en wire som drepte

---

⁵⁶ Rt-2009-1619, avsn. 50.

⁵⁷ Gaarder (2010), s. 346.

en av medlemmene i dugnadsgjengen. Høyesterett mente at dugnaden måtte vurderes som arbeid, og det forelå en arbeidsulykke.

Førstvoterende avviste anførsel om aksept av risiko, og begrunnet dette først og fremst med at det var tale om en arbeidsulykke, og ikke en ulykke skjedd i forbindelse med en fritidsaktivitet. På området for yrkesskader har ikke aksept av risikosynspunkter like stor betydning som på området for fritidsskader.

I tillegg ble anførselen avvist etter en vurdering av avdødes opptreden under slippsettingen. Førstvoterende fant ingen holdepunkter for at avdøde selv kunne ha medvirket til skaden ved sin opptreden. Styret ble derimot holdt ansvarlig på grunn av manglende organisering av arbeidet.

Førstvoterende gjør også pulveriseringshensynet gjeldende, ved å trekke inn momentet om at verftet som skadevolder var dekket av en ansvarsforsikring.

Interessant er det at slippsettingens skadeevne ikke nevnes som et argument for å avvise anførsel om aksept av risiko. Det er ikke tvilsomt at arbeidet den avdøde bedrev innehar en vesentlig skadeevne. Som det er argumentert for i juridisk teori, vil det i saker hvor det dreier seg om *«alvorlige personskader eller død vil domstolene neppe frita skadevolder for ansvar med den begrunnelse at deltageren har akseptert risikoen.»*⁵⁸ Dette på grunn av at en eventuell aksept av risiko ikke kan strekkes så langt, som fremholdt i PEL 5:101 (2)

Problemstillingen er drøftet i forarbeidene til yrkesskadeforsikringsloven. Ved drøftelsen av aksept av risikosynspunkter ble det lagt til grunn at arbeidstakere har en viss kjennskap til yrkets risiko ved inngåelse av arbeidsavtalen. Likevel kunne ikke det *«frata dem retten til erstatning hvis faren materialiserer seg i en skade.»*⁵⁹ Bakgrunnen for dette er at det kan være få valgmuligheter i arbeidsmarkedet, hvor det ville være urimelig at det skal knyttes negative rettsvirkninger til en «frivillig» aksept av risikoen. Videre vektlegges det at samfunnet er tjent med at flest mulig er i arbeid, og det vil være urimelig å redusere vernet for arbeidstakere.

---

⁵⁸ Evensen (2013) s. 515.

⁵⁹ Ot.prp.nr.44 (1988-89) s.65

«Hardangerjakt-dommen» oppfattes å være klargjørende for hva som regnes som «ulykke». I saken dreide det seg om en arbeidsulykke, og førstvoterende kunne avvise anførsler om aksept av risiko. Disse synspunktene har ingen betydning på området for arbeidsulykker, da resultatet kan bli urimelig dersom mange arbeidstakere vil miste sitt erstatningsrettslige vern på grunn av at de har tatt arbeid i en bedrift med større risiko for skade. Som nevnt i forarbeidene til yrkesskadedeforsikringsloven, er det argumentert med rimelighetshensyn, og avkortning av yrkesskadedekning vil være urimelig og til ulempe for arbeidstakeren.

Dommen viser at anførsel om aksept av risiko ved yrkesskade kan avvises på flere grunnlag, og grunnleggende hensyn som pulveriseringshensynet kan gjøres gjeldende.

7.6 Oppsummering

Synspunkter om aksept av risiko er relevant for erstatning for personskader innen idrett og sport. Selv om det er omdiskutert hvorvidt aksept av risiko eksisterer som juridisk figur, er synspunktene benyttet i flere dommer fra Høyesterett.

Aksept av risiko for skade kan anføres med den følge at det legges til grunn en høyere terskel for når det foreligger en erstatningsbetingende personskade. Dermed er det argumenter som springer ut av tanker om aksept av risiko som er med å danne grunnlag for den mildere culpanormen, for bedømmelse av de andre deltakernes handlemåte, som legges til grunn innen idrett og sport.

Med dette som bakgrunn gjør synspunkter om aksept av risiko seg gjeldende for profesjonell idrettsutøvelse. Argumentasjon basert på aksept av risiko kan gjøres gjeldende på flere måter i tilfeller hvor det er tale om erstatningsbetingende personskade som følge av en hendelse på fotballbanen eller liknende.

Vurderingen av om det foreligger en erstatningsbetingende skade for eksempelvis en ishockeyspiller vil være basert på at han ved sin deltagelse i idretten har akseptert risiko for personskade. Det er først når den skadevoldende hendelsen adskiller seg markant fra spillets normale gang, og skaden dermed er upåregnelig for den skadelidte, at det kan bli tale om erstatningsansvar for skadevolder.

8. Medvirkning og lemping

8.1 Innledning

Synspunkter om aksept av risiko er aktuelt på flere områder innen erstatningsretten. Foruten å ha betydning for ansvarsgrunnlaget, har aksept av risiko side mot reglene om skadelidtes medvirkning og lemping av erstatningsansvar.

8.2 Skadelidtes medvirkning

Hovedregelen om skadelidtes medvirkning fremgår av skadeserstatningslovens § 5-1.

Vurderingen er hvorvidt skadelidte har *«medvirket til skaden ved egen skyld.»*

Rettsvirkningen av medvirkning er at erstatningen kan *«settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig.»*

Det finnes flere likheter mellom de ulike rettslige grunnlagene for vurdering av om det er rimelig å utmåle erstatning, og hvor stort erstatningsbeløpet skal være. Ved anvendelse av argumenter med skadelidtes aksept av risiko er utgangspunktet, som i «Squash-dommen», at erstatningsansvaret faller bort. Det sentrale i vurderingen av skadelidtes medvirkning og aksept av risiko er relativt like, og det er likheter i rettsvirkningen.

Vurderingen av hvorvidt det foreligger medvirkning fra skadelidte etter skl. § 5-1, er todelt. Det første spørsmålet er om skadelidte har medvirket til skaden ved sin handlemåte. Det neste spørsmålet er om skadelidtes medvirkning er av en slik art at den skal medføre bortfall eller reduksjon av erstatningen. Den primære rettsvirkningen er reduksjon av ansvaret, hvilket medfører at *«følgene av skaden blir altså fordelt mellom skadevolder og skadelidte.»*⁶⁰

Dette betyr at medvirkningsbestemmelsen er en mellomløsning mellom at ansvar pålegges, og at det faller helt bort på grunn av forhold hos skadelidte.

---

⁶⁰ Lødrup (2006) s. 309.

8.3 Lemping av erstatningsansvar

Hovedregelen om lemping av erstatningsansvar fremgår av skl. § 5-2. Erstatningsansvaret kan etter rettens skjønn, lempes i tilfeller hvor resultatet blir urimelig tyngende, eller skadevolder selv etter en rimelighetsvurdering må bære skyld selv. I vurderingen kan det blant annet legges vekt på *«skadens størrelse, den ansvarliges økonomiske bæreevne»* og *«skyldforhold»*.

Bestemmelsen gir anvisning på en bred vurdering av relevante forhold for å vurdere om det er rimelig å legge hele erstatningsansvaret på skadevolder. Videre om det er nærliggende at forhold om skadelidtes aksept av risiko kan vektlegges i en slik vurdering. Et relevant moment i vurderingen er skadevolders *«økonomiske bæreevne»*, som antyder at regelen skal forhindre at skadevolder *«ruineres ved å bli gjort ansvarlig for andres skade.»*⁶¹

Bestemmelsen er en sikkerhetsventil for å hindre uforholdsmessige økonomiske konsekvenser for skadevolder.

Ovennevnte viser at aksept av risiko, medvirkning og lemping er nært beslektet.

Bestemmelsene om skadelidtes medvirkning og lemping av erstatningsansvaret åpner for at et større antall av avgjørelsene blir rimelige både med hensyn til skadelidtes tap og skadevolders forhold og økonomiske situasjon.

8.4 Oppsummering

Aksept av risiko er nært beslektet med bestemmelsene om skadelidtes medvirkning og lemping av erstatningsansvar. Mange av de samme vurderingene gjøres gjeldende, og sett under ett fremstår de som deler av et system velegnet til å gi rimelig utfall i saker om erstatning for personskade. Bestemmelsene har ulikt rettslig grunnlag, og ulike rettsvirkninger, men siktemålet er likevel korrekt erstatningsoppgjør. Hvor synspunkter om aksept av risiko kan ført til bortfall av erstatningsansvar, trer bestemmelser om skadelidtes medvirkning og lemping inn som mellomløsninger, med reduksjon av ansvaret.

---

⁶¹ Stenvik (2013) s. 500.

9. Erstatningsutmålingen

9.1 Innledning

Erstatningsutmålingen baseres på grunnleggende prinsipper, men domstolene kan utvise noe skjønn i sine vurderinger tilknyttet utmålingen, basert på rimelighetshensyn. For erstatning for yrkesskader er erstatningsutmålingen standardisert. Det kan imidlertid gjøres unntak, og erstatningsrettens grunnleggende prinsipper kan gi veiledning i disse tilfellene.

9.2 Hovedregelen – full erstatning

Hovedregelen for erstatningsutmåling for personskader følger av skadeserstatningsloven § 3-1. Bestemmelsen oppstiller flere erstatningsposter, blant annet lidt skade, tap i fremtidig erverv og merutgifter som skaden antas å påføre. Det sentrale med bestemmelsen er en differansebetraktning som *«innebærer at man må sammenlikne skadelidtes økonomiske situasjon med skaden og uten skaden.»*⁶² Skadelidte skal gjennom erstatningsutmålingen stilles i samme økonomiske situasjon som om skaden ikke hadde skjedd. Erstatningen skal gi skadelidte best mulig livsutfoldelse og sørge for at skadelidte selv ikke må bære særlige økonomiske tap på grunn av at han ikke lenger selv kan arbeide og erverve egne midler.

Full erstatning er også et juridisk begrep, med den følge at det ligger juridiske vurderinger til grunn for utmålingen. Konsekvensen av dette er at *«erstatningen ofte fastsettes til et lavere beløp enn det som følger av en rent matematisk beregning.»*⁶³ Dette er på grunn av at det følger en plikt for skadelidte å selv begrense det økonomiske tapet mest mulig. I tillegg er det bestemmelser som setter tak for hvor stor erstatning som kan utmåles i en konkret sak.

Et annet forhold er at retten har adgang til å utvise skjønn i erstatningsutmålingen. Skjønnets kan gi resultater innenfor de prinsipper og retningslinjer de aktuelle lover gir, men likevel et mindre erstatningsbeløp enn hva som følger av matematiske beregninger. Til dette kommer også en vurdering av hva domstolen eller rettsanvenderen i det konkrete tilfellet finner rimelig og nødvendig.

---

⁶² Kjelland (2016) s. 319

⁶³ Kjelland (2016) s. 320

9.3 Standardisert erstatning for yrkesskader

Et unntak fra hovedregelen om at erstatning skal utmåles individuelt og skjønnsmessig for hvert enkelt tilfelle, finnes på området for erstatning for yrkesskader.

Hjemmelen for erstatningsutmåling for yrkesskader fremgår av yrkesskadeforsikringsloven § 13. Ordlyden gir at utmålingen følger reglene i skadeserstatningslovens kapittel 3, såfremt annet ikke er bestemt i eller i medhold av bestemmelsene i yrkesskadeforsikringsloven.

For folketrygdloven er bestemmelser om utbetaling av stønader inntatt i lovens kapittel 22.

Forskrift med hjemmel i yforsl. § 13 ble gitt 21. desember 1990 nr. 1027 om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring. Forskriften gir retningslinjer for utmåling av samtlige erstatningsposter, unntatt oppreisning.

For tap i fremtidig inntektsevne, skal det foretas en standardisert utmåling. Grunnlaget for utmålingen er fastsettelse av «*fremtidige inntektstap normalt ut fra inntekten året før skaden skjedde, justert for skadelidtes alder og prosentvis reduksjon i ervervsevne.*»⁶⁴ For tilfeller hvor skadelidtes ervervsmessige uførhet er mindre enn 100%, «*reduseres erstatningen tilsvarende.*»⁶⁵ Dette fremgår også av forskriftens § 3-1.

Utmålingen gjøres etter konkrete vurderinger av tapsposten for fremtidige utgifter eller merutgifter. Eksempler på slike utgifter er kostnader tilknyttet medisinske undersøkelser og pleie. Utmålingen er «*basert på skadelidtes alder.*»⁶⁶ Grunnlaget for dette er at en yngre skadelidte vil ha større fremtidige utgifter som følge av sin skade, enn en eldre skadelidte.

Bestemmelsene i forskriften om standardisert erstatning for yrkesskader kom til anvendelse i sak for Høyesterett gjengitt i Rt-2004-8, «Stakkeland-dommen». Saken gjaldt krav om erstatning for fremtidig inntektstap etter en yrkesskade. Skadelidte, 23 år, var ansatt som fotballspiller på et lag i elitedivisjonen i Norge. I en kamp pådro han seg en skade som medførte at idrettskarrieren måtte avsluttes. Skaden ble vurdert som yrkesskade. Skadelidte

---

⁶⁴ Landsverk og Lundin, (2012) s. 305.

⁶⁵ Lødrup (2006) s. 369.

⁶⁶ Lødrup (2006) s. 369.

var imidlertid i stand til å ta annet arbeid etter at karrieren som fotballspiller ble avsluttet. Dette innebar en nedgang i lønn fra 700.000 til kr. 300.000, hvilket var problemstilling i den rettslige prøvingen.

Spørsmålet for Høyesterett var om erstatning for tap i fremtidig erverv skulle erstattes etter den ovennevnte forskrift om standardisert utmåling, eller etter vanlige erstatningsregler.

Høyesterett la til grunn at skadelidtes karriere som profesjonell fotballspiller ville avsluttes i 2005. Et annet spørsmål var dermed *«hvordan spillerens inntektstap fra 2001 til 2005 skulle beregnes under yrkesskadeforsikringen.»*⁶⁷

Høyesterett kom til at skadelidte var 57% ervervsufør. Førstvoterende, som talsperson for flertallet (3-2), benyttet forskriften om standardisert erstatning. Det ble vektlagt at forarbeidene til forskriften gav at utmålingen skulle baseres på hele skadelidtes yrkeskarriere, ikke bare karrieren som profesjonell fotballspiller i dette tilfellet.

Konklusjonen ble at det samlede inntektstapet måtte fordeles over en periode frem til skadelidtes pensjonsalder, på 67 år. Resultatet ble en uførhetsgrad på 16%, og skadelidte fikk utmålt lav skadeserstatning. Fotballspilleren fikk dermed ikke dekket sitt fulle økonomiske tap. Mindretallet la til grunn at erstatningen måtte utmåles på bakgrunn av det konkrete økonomiske tap.

I så måte er dommen klargjørende for grunnlaget for erstatningsutmålingen for idrettsutøvere. Dommen gir også at standardiserte retningslinjer for erstatningsutmåling gjelder for idrettsskader på profesjonelle idrettsutøvere.

«Stakkeland-dommen», Rt-2004-8, har blitt kritisert. Woxholth støtter mindretallet som baserer sitt votum på en prinsipiell tolkning av forskriften om standardisert erstatning. Woxholth uttaler at mindretallets tolkning *«påvise[r] at bruken av den på tilfellene der ervervsevnen bare er redusert i en kortere periode, gir systematisk urimelige resultater i disfavør av skadelidte, og dermed en «dårlig» regel sett i relasjon til formålet.»*⁶⁸ Woxholth

---

⁶⁷ Landsverk og Lundin, (2012) s. 305

⁶⁸ Woxholth (2004) s. 96.

mener denne tolkningen er i tråd med lovgivers vilje og det grunnleggende prinsippet om at skadelidte skal ha full erstatning.

Som annenvoterende dommer og talsmann for mindretallet legger til grunn, passer ikke bestemmelsen for å løse tvister hvor det er tale om tidsbegrenset tap av ervervsevne.

Etter min mening plasserer dommen profesjonelle idrettsutøvere i en egen gruppe ettersom førstvoterende i praksis «deler opp» yrkeskarrieren til profesjonelle idrettsutøvere.

Vurderingene gjøres med henblikk på hvor lenge skadelidte er aktiv som idrettsutøver, og inntektstapet utøveren påføres over denne perioden. Likevel skal det økonomiske tapet og graden av ervervsuførhet fordeles over hele idrettsutøverens yrkesaktive karriere, også utenfor idretten, frem til pensjonsalder. Denne beregning av lidt tap i fremtidig inntekt gir urimelige resultater og bryter med prinsippet om skadelidtes krav på full erstatning.

Videre er det min oppfatning at det rimelige i tilfeller som «Stakkeland-dommen», er en tilpasset vurdering med henblikk til hvor mange år skadelidte har igjen av sin yrkeskarriere som idrettsutøver. Utmålingen bør gjøres i tråd med skadeserstatningsloven, hvilket vil medføre et rimeligere resultat i erstatningsutmålingen i de spesielle tilfellene hvor det er en profesjonell idrettsutøver som er blitt skadet.

9.4 Grunnleggende prinsipper for erstatningsutmålingen

9.4.1 Innledning

Som nevnt kan grunnleggende prinsipper for utmålingen gi veiledning dersom det gjøres unntak fra hovedregelen om standardisert erstatning for yrkesskader. I det følgende skal jeg gjøre rede for de mest relevante prinsippene.

9.4.2 Berikelsesfradrag

Prinsippet om berikelsesfradrag utgjør en begrensning på skadelidtes krav om full erstatning. Prinsippet tilsier at skadelidte ikke skal «tjene på skaden». Dette medfører at *«de berikelsene*

og andre økonomiske fordelene som ansvarshendelsen medfører komme til fradrag i erstatningsutmålingen.»⁶⁹

Resultatet er en helhetlig vurdering av skadelidtes situasjon etter skadehendelsen og hvilke utgifter skadelidte ikke lenger har som følge av skaden. En problemstilling er for eksempel reduserte reiseutgifter etter en skadehendelse. Skadelidte har vært nødt til å reise til jobb hver dag med kollektivtrafikk, og har dermed hatt utgifter tilknyttet dette. Dersom skadelidte etter skadehendelsen blir helt ervervsufør, vil han ikke lengre ha reiseutgiftene. Reduserte utgifter skal komme til fradrag i erstatningsutmålingen.

9.4.3 Supplementsprinsippet

Supplementsprinsippet tilsier at erstatningsutmålingen er et tillegg til andre ytelser, som uføretrygd og menerstatning, samt den eventuelle arbeidsinntekten skadelidte har etter skaden.

Dette betyr at skadelidtes inntekt etter skadehendelsen kan bli tredelt. En del kommer av hans inntekt, som nå er blitt redusert på grunn av at han er delvis arbeidsufør. En annen del kommer av offentlige ytelser som trygd og andre stønader. Den siste delen av skadelidtes inntekt etter skaden kommer fra den skjønsmessige erstatningen som utmåles på bakgrunn av erstatningskravet. Erstatningen er ment «*som en såkalt supplementsytelse.*»⁷⁰

10. Stønadsordninger i folketrygdloven

10.1 Innledning

Profesjonelle idrettsutøvere kan altså klassifiseres som arbeidstakere på visse vilkår. Som arbeidstaker har man krav på stønader ved yrkesskade, utmålt etter bestemmelsene i folketrygdloven. Stønadene har som formål å sikre inntekt i perioder uten arbeid, eller gi best mulig økonomiske vilkår for skadelidte dersom han ikke er i stand til å arbeide som følge av

---

⁶⁹ Kjelland (2016) s. 321

⁷⁰ Kjelland (2016) s. 324.

skaden. Stønadene tjener også som kompensasjon for utgifter skadelidte har tilknyttet sin yrkessykdom eller -skade.

Det er arbeidstakere og medlemmer i folketrygden som har krav på slike stønader. I tillegg gjelder visse særvilkår for de enkelte stønadene.

10.2 Sykepenger

Bestemmelser om sykepenger fremgår av ftrl. kapittel 8. Sykepenger ytes til arbeidstaker som i en kortere periode, og maksimalt i ett år, er *«arbeidsufør på grunn av en funksjonsnedsettelse som klart skyldes sykdom eller skade»* jfr. ftrl. § 8-4. Foruten krav om at arbeidstaker har arbeidet i fire uker, fordrer egenmelding til arbeidsgiver, og kan utmåles fra *«den dagen arbeidsgiveren din har fått beskjed om at du er syk.»*⁷¹

Et vilkår for ytelsen er at arbeidstakeren så tidlig som mulig må prøve seg i arbeidsrelatert aktivitet, *«innen åtte uker»*⁷² fra sykemeldingstidspunktet.

Beregningsgrunnlaget for sykepenger kan ikke overstige 6 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jfr. ftrl. § 8-10.

For kontraktsbundne idrettsutøvere stilles det krav om at utøverne må ha lønn *«over ½ G»*⁷³ for å ha krav på sykepenger. Retten til sykepenger for idrettsutøvere, gjelder også for idrettsutøvere som har idrett som bistilling, og er praktisk viktig da mange norske idrettsutøvere har annet arbeid ved siden av idrettskarrieren.

Uførhetsgraden for idrettsutøvere skal baseres på *«all forpliktet tid og alle aktiviteter som er inntektsgivende ifølge kontrakten.»*⁷⁴ I tilfelle hvor utøveren har skade som forhindrer vedkommende i å delta på trening og kamp, men hvor utøveren kan delta på markedsoppdrag og lagmøter, og dersom det er pliktige aktiviteter etter arbeidskontrakten, vil det bety at vedkommende ikke regnes som 100% ufør i stillingen som idrettsutøver. Dette har betydning

---

⁷¹ Sykepenger til arbeidstakere (2008)

⁷² Sykepenger til arbeidstakere (2008)

⁷³ Sykmelding for særskilte grupper (ukjent år)

⁷⁴ Sykmelding for særskilte grupper (ukjent år)

for utmåling av sykepenger. For disse tilfellene vil gradert sykemelding som angir uførhetsgraden være aktuelt for idrettsutøveren.

10.3 Arbeidsavklaringspenger

Arbeidsavklaringspenger utmåles etter ftrl. § 11-1. Formålet er å sikre inntekt for skadelidte som i perioder har behov for støtte fra NAV, eksempelvis i periode hvor skadelidte trenger «*aktiv behandling*» for å komme tilbake i arbeid. Målet med arbeidsavklaringspenger er at skadelidte skal «*klare å skaffe eller beholde arbeid i løpet av perioden*». ⁷⁵

Det stilles primært krav om at skadelidtes arbeidsevne er redusert «*med minst 50%.*»⁷⁶ Det er altså de kvalifiserte sykdoms- eller skadetilfellene som gir grunnlag for krav på stønaden. Det er i ftrl. § 11-5 inntatt krav til årsakssammenheng mellom sykdoms- eller skadetilfellet og arbeidstakerens reduserte arbeidsevne.

Jfr. ftrl. § 11-20 utgjør arbeidsavklaringspengene maksimalt 66% av skadelidtes inntekt året før arbeidsevnen ble redusert. For å få utbetalt arbeidsavklaringspenger følger det en aktivitetsplikt. Skadelidte må utarbeide aktivitetsplan for perioden sammen med NAV. Planen skal hjelpe skadelidte tilbake i arbeid, og må overholdes for å få utbetaling. Perioden er begrenset til 3 år.

For profesjonelle idrettsutøvere er det relevant med arbeidsavklaringspenger i perioder med rehabilitering etter skade. Langvarig skade kan sammenfalle med opphør av arbeidskontrakt og arbeidsavklaringspengene kan sikre utøveren inntekt i perioden frem til han får nytt arbeid.

10.4 Uføretrygd

Uføretrygd utmåles etter ftrl. § 12-1. Formålet «*er å sikre inntekt for personer som har fått sin inntektsevne varig nedsatt*». Uføretrygd er stønad for en lengre periode enn arbeidsavklaringspenger.

---

⁷⁵ Arbeidsavklaringspenger (2010)

⁷⁶ Arbeidsavklaringspenger (2010)

For uføretrygd gjelder flere særvilkår. Ett første er *«hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak må være gjennomført.»*⁷⁷ Dette er behandling av skade eller sykdom og tiltak for tilbakeføring til arbeid i regi av NAV. Videre må inntektsevnen være *«varig nedsatt med minst 50% på grunn av sykdom og/eller skade.»*⁷⁸

Spørsmål om uføretrygd var oppe i «Stakkeland-dommen». Der ble skadelidtes uførhetsgrad redusert ettersom han skaffet ny jobb etter endt idrettskarriere. Selv om dommen er kritisert, er den uttrykk for gjeldende rett for idrettsutøvere som har behov for uføretrygd som følge av karriereavsluttende idrettsskade.

10.5 Menerstatning

Menerstatning ved yrkesskade følger av ftrl. § 13-17, og er etter en naturlig språklig forståelse en stønadsordning for skadelidte med langvarige og kvalifiserte skader. Menerstatning *«utmåles i forhold til graden av medisinsk invaliditet»*⁷⁹, fastsatt på grunnlag av *«tapt funksjonsevne»*⁸⁰ og er en livsvarig ytelse fastsatt *«på objektivt grunnlag uten hensyn til medlemmets yrke.»*⁸¹

Menerstatning utmåles når arbeidstakerens skade fører til varig medisinsk invaliditet over 15%⁸², og utmåles som prosentdel av grunnbeløpet i folketrygden.

For idrettsutøvere kan idrettsskade medføre grad av medisinsk invaliditet. Dersom karrieren må avsluttes på grunn av skaden, vil menerstatning bidra til å sikre inntekt i fremtiden.

Problemstillingen ble drøftet i TJARE-2014-93478. En håndballspiller pådro seg totalruptur av et korsbånd, og fikk konstatert 10% medisinsk invaliditet. Han måtte avslutte håndballkarrieren som følge av skaden, men fikk utmålt menerstatning etter de ovennevnte regler.

---

⁷⁷ Uføretrygd (2006).

⁷⁸ Uføretrygd (2006).

⁷⁹ Menerstatning (2013)

⁸⁰ Mæland (2017)

⁸¹ Menerstatning (2013)

⁸² Menerstatning (2013)

10.6 Oppsummering

Som den foregående redegjørelse har belyst, kan profesjonelle idrettsutøvere anses som arbeidstakere. Arbeidstakere har etter de vilkår som nevnt ovenfor krav på stønadsordninger i folketrygdloven. Stønadene sikrer inntekt og økonomisk forutsigbarhet i perioder med rehabilitering og tilbakeføring til arbeid, eller over lengre perioder med uførhet eller menskader.

Litteraturregister

Lover:

- 2005 Lov av 20. mai 2005 nr. 28 om straff. (Straffeloven).
1997 Lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. (Folketrygdloven).
1989 Lov av 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring. (Yrkesskadeforsikringsloven).
1969 Lov av 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning. (Skadeserstatningsloven).
1961 Lov av 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer. (Bilansvarslova).

Forarbeider:

Proposisjoner:

- Ot.prp nr. 29. (1995-1996) – Om ny lov om folketrygd (folketrygdloven).
- Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) – Om lov om yrkesskadeforsikring.
- Ot.prp. nr. 81 (1986-1987) – Om lov om endringer i skadeserstatningsloven.
- Ot.prp. nr. 48 (1965-1966) – Om lov om skadeserstatning i visse tilfelle.

Norges offentlige utredninger:

- NOU 1990:20 – Forenklet folketrygdlov.
- NOU 1988:6 – Erstatning og forsikring ved yrkesskade.
- NOU 1976:16 – Om yrkesbetingede helseskader og folketrygden.

Bøker:

- Bar, C.V. (2009). Non-contractual liability arising out of damage caused to another: (PEL liab. dam.). Oxford, Oxford University Press.
- Frøseth, A. M. (2013). Skadelidtes egeneksponering for risiko i erstatningsretten. Bergen, Fagbokforlaget.
- Gisle, J. og Andenæs, K. (2007). *Jusleksikon*. 3. utg. Oslo, Kunnskapsforlaget.
- Kjelland, M. (2016). *Erstatningsrett en lærebok*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Kjønstad, A. (2002) «Aksept av risiko – om etablering og bortfall av en rettslig figur i norsk erstatningsrett», i *Bonus Pater Familias – Festskrift til Peter Lødrup 70 år*. Lødrup, P., Bull, K., Hagstrøm, V., Tjomsland, S., og Modvar, E (red.), Oslo, Gyldendal Akademisk Forlag. S. 377-403.
- Knoph, R., Lilleholt, K., & Andenæs, J. B. (2014). *Knophs oversikt over Norges rett*. 14. utg. Oslo, Universitetsforlaget.
- Landsverk, L. E. og Lundin, C. (2012) Idrett og erstatning, i Kjenner, G. M. (red.) *Idrett og juss*. 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget, s. 292 – 332.
- Lødrup, P. (2006). *Lærebok i erstatningsrett*. 5. utg., 2. opplag. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.
- Tjomsland, S. (1992) Erstatning og idrett, i Kjenner, G. M. (red.) *Idrett og juss*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, s. 157 – 187.

Artikler:

- Evensen, L. M. (2016). Høyesteretts dom om arbeidsulykkebegrepet i «Musikklærerdommen» i Rt. 2009 s. 1626. *Tidsskrift for Erstatningsrett, Forsikringsrett og Velferdsrett*. 85-97.
- Evensen, L. M. (2016). Høyesteretts dom om yrkesskade i «Fotballdommen» - Rt. 2006 s. 1642. *Tidsskrift for Erstatningsrett*. 87-102.

- Frøseth, A. M. (2006). Grensene for samtykkets virkeområde i strafferetten og erstatningsretten. *Jussens Venner*. 37, 291-313.
- Gaarder, M. (2008). Arbeidsulykkesbegrepet - betraktninger med utgangspunkt i Palle-kjennelsen, Rt. 2007 s. 882. *Tidsskrift for Erstatningsrett*. 62-83.
- Gaarder, M. (2009). Yrkesskadeforsikringsloven og Bolteløft-dommen - Høyesteretts dom i Rt. 2008 s. 1646. *Tidsskrift for Erstatningsrett*. 256-293.
- Gaarder, M. (2010). Arbeidsulykkesbegrepet i yrkesskadeforsikringsloven - presiseringer i lys av Myggstikk-dommen i Rt. 2009 s. 1619. *Tidsskrift for Erstatningsrett, Forsikringsrett Og Velferdsrett*. 319-347.
- Jarlsbo, Ø. (2019) Her er «epidemien» som rammer hockey-norge, *vg.no*. Tilgjengelig fra: <https://www.vg.no/sport/ishockey/i/Eo1wo3/her-er-epidemien-som-rammer-hockey-norge>. Hentet 05.02.19.
- Nilsen, I. O. (2009). Erstatningsansvar mellom fotballspillere. *Tidsskrift for Erstatningsrett*. 01/02. S. 106-128.
- Stenvik, A. (2013). Læren om aksept av risiko som fritaksgrunn for erstatningsansvar. *Tidsskrift for Rettsvitenskap*. 126, 498-520.
- Woxholth, Geir. (2004). Erstatning for tidsbegrenset inntektstap for fotballspiller etter loven om yrkesskadeforsikring – Høyesteretts dom 7. januar 2004. (Rt-2004-8). *Tidsskrift for Erstatningsrett*, s. 91-96.
- Aasen, T. B. og Strandberg, M. (2013). Yrkesskadetrygdens hovedårsakskrav og fordelingslære. *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og velferdsrett*. 03, Vol. 10. S. 148 – 172.

Rapporter:

- Aronsen, M. B., Haaheim, H. og Støver, M. (2013). *Personskadedata 2012*. Rapport fra Norsk Pasientregister 05/2013. Oslo: Helsedirektoratet. Tilgjengelig fra: <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/78/Personskadedata-2012-IS-2082.pdf>. (Hentet: 03.03.19).
- Håndlykken, E. og Støver, M. (2018) *Personskadedata 2017*. Rapport fra Norsk Pasientregister 04/2018. Oslo: Helsedirektoratet. Tilgjengelig fra: <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/1443/Årsrapport%20personskadedata%202017.pdf>. (Hentet: 03.03.19.)
- Ukjent forfatter. (2018) *Nøkkeltall – rapport 2017*. Rapport fra Norges idrettsforbund, 10/2018. Oslo: Norges idrettsforbund. Tilgjengelig fra: <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/rappport-2017.pdf>. (Hentet: 04.03.19.)

Nettsider:

- *Arbeidsavklaringspenger (AAP) – nav.no* (2010). Tilgjengelig fra: <https://www.nav.no/no/Person/Arbeid/Sykmeldt%2C+arbeidsavklaringspenger+og+yrkesskade/Nynorsk/arbeidsavklaringspenger-aap#chapter-1>. (Hentet: 27.04.19)
- Kjelland, M. (2014). *Oversikt over årsakskravet i trygderett og erstatningsrett – «hjelp for tanken»*. Undervisningsmateriale. Tilgjengelig fra: [https://www.jus.uio.no/ior/personer/vit/perkje/fremstillingsteknikk/sandefjordkurset-2014/oversikt-over-arsakskravet-i-trygd-og-erstatningsrett-\(031114\)korrigert-versjon.pdf](https://www.jus.uio.no/ior/personer/vit/perkje/fremstillingsteknikk/sandefjordkurset-2014/oversikt-over-arsakskravet-i-trygd-og-erstatningsrett-(031114)korrigert-versjon.pdf). (Hentet: 12.04.19)
- Mæland, J. G. (2017) medisinsk invaliditet. I Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/medisinsk_invaliditet. (Hentet 27.04.19)

- *Orientering om menerstatning – nav.no* (2013). Tilgjengelig fra: <https://www.nav.no/no/Person/Arbeid/Sykmeldt%2C+arbeidsavklaringspenger+og+yrkesskade/Relatert+informasjon/orientering-om-menerstatning>. (Hentet: 27.04.19).
- *Sykmelding for særskilte grupper – helsedirektoratet.no* (ukjent år). Tilgjengelig fra: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/sykmelderveileder/seksjon?Tittel=sykmelding-for-serskilte-grupper-11008>. (Hentet: 02.05.19)
- *Sykepenger til arbeidstakere – nav.no* (2008). Tilgjengelig fra: <https://www.nav.no/no/Person/Arbeid/Sykmeldt%2C+arbeidsavklaringspenger+og+yrkesskade/Sykepenger/Sykepenger+til+arbeidstakere#chapter-1>. (Hentet: 01.05.19)
- Støver, M. (2018). *Personskader – årsaker, skadested og alvorlighetsgrad*. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/statistikk/statistikk-fra-npr/personskader>. (Hentet 03.03.19)
- *Uføretrygd – nav.no* (2006). Tilgjengelig fra: <https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Uforetrygd>. (Hentet: 27.04.19).
- Ukjent forfatter. (2016). *Norges fotballforbund – standardkontrakt profesjonelle spillere*. Tilgjengelig fra: https://www.fotball.no/globalassets/overgang/profesjonell-spiller_klubb_norsk.pdf. (Hentet: 15.02.19)
- Ukjent forfatter. (Ukjent år). *Norges Ishockeyforbund – Kontrakt (arbeidsavtale) om midlertidig tilsetning av profesjonelle ishockeyspillere i klubb*. Tilgjengelig fra: <https://www.hockey.no/contentassets/61bd40ecc97a4479be3587d07ebe3e11/midlertidig-tilsetning-av-profesjonelle-spillere.pdf>. (Hentet 15.02.19)
- Ukjent forfatter. (Ukjent år). *Norges skiforbund – Avtale for utøvere uttatt på Norges Skiforbunds landslag*. Tilgjengelig fra: <https://www.skiforbundet.no/contentassets/4a9d9fd6876d4c6e9463655aa9c21b5f/landslagsavtale-pr.-25.04.2017.pdf>. (Hentet 15.02.19)

Domsregister:

Avgjørelser fra Høyesterett:

- HR-2019-52-A – Spinningsykkel
- Rt-2009-1619 - Myggstikk
- Rt-2007-882 - Pallekjennelsen
- Rt-2006-1642 – Fotballspiller
- Rt-2004-8 - Stakkeland
- Rt-1992-534 – Håndballspiller
- Rt-1988-1272 – Ridedommen
- Rt-2000-1991 – Alpindom II

Avgjørelser fra lagmannsretten:

- LA-2017-99503 – Welmax
- LB-1998-2863 – Squash

Avgjørelser fra tingrettene:

- TJARE-2014-93478

Avgjørelser fra særdomstoler:

- TRR-2012-1124
- TRR-2011-259
- TRR-2011-556

- TRR-2008-2758
- TRR-2005-1326
- TRR-2004-1599
- TRR-2003-1737
- TRR-1968-138
- TRR-1971-1090

Avgjørelser fra Finansklagenemnda:

- FinKN-2015-400